

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
*Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar*

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**A crowdfunding, vagyis a közösségi finanszírozás bemutatása,
különös tekintettel a medical crowdfunding intézményére**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024. november 27.

Az Állam- és Jogtudományi Szekció pályázati felhívásának 1. sz. melléklet 2. pontjának megfelelően nyilatkozom arról, hogy a dolgozat megírása során, annak érdemi tartalmát illetően nem használtam mesterséges intelligenciával összekapcsolható eszközt.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
I. Fejezet: A közösségi finanszírozásról általánosságban.....	5
I. 1. Fogalmi meghatározás.....	5
I. 2. A crowdfunding meghatározása	7
I. 3. A crowdfunding típusai	9
I. 4. A crowdfunding előnyei, a kockázat és kockázatsökkentés	13
I. 5. A crowdfunding jogi szabályozása	19
I. 5. 1. JOBS Act	19
I. 5. 2. Az Európai Unió szabályozási törekvései.....	22
II. Fejezet: Medical crowdfunding.....	28
II. 1. Az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozás megjelenése.....	28
II. 1. 1. A medical crowdfunding kampányok típusai	30
II. 2. Medical crowdfunding Magyarországon	32
Záró gondolatok	38
Irodalomjegyzék	39
Felhasznált szakirodalom	39
Hivatkozott jogszabályok	41
Felhasznált internetes források	41

Bevezetés

A Lehman Brothers amerikai nagybank csődje nyomán 2008 végén kirobbant pénzügyi válság az 1930-as évek eleji nagy gazdasági világválság óta világszerte a legsúlyosabb gazdasági visszaesést eredményezte,¹ mely maga után vont egy az államok, a vállalkozások és a lakosság számára is kritikus és embert próbáló időszakot, amelyben a csökkenő kereslettel, regionálisan eltérő mértékű ámde növekvő munkanélküliséggel és a válság végét megelőző több mint fél évtizedes gazdasági stagnálással kellett szembenézni.

A dolgozatom témájául szolgáló „Crowdfunding”, vagyis közösségi finanszírozás a 2008-as válság következtében kialakult forráshiány révén vált elterjedtté, először az Egyesült Államokban. Az intézmény lényegében a 21. századi gazdasági sokkok közepette a technológiai fejlődés és a tőkepiaci egyensúlytalanságok eredőjeként alakult ki vállalkozásfinanszírozási innovációként.² Az intézmény kellő szinten történő bemutatása és tudásanyagának elmélyítése érdekében dolgozatomat két fő részre osztom:

Így az **I. fejezet** elsődleges célja, hogy átfogó képet adjon a vizsgált finanszírozási formáról, lefektetve a dolgozat további részeiben is visszatérő fogalmakat és kifejezéseket, bemutatva a konstrukció legnépszerűbb, a hagyományos banki és tőkepiaci finanszírozási formáktól eltérő modelljeit, elfogulatlanul megvizsgálva annak minden előnyét és hátrányát, valamint górcső alá véve az Európai Bizottság és az Európai Bankhatóság témában íródott állásfoglalásait. Kiemelendően fontos részt képez az amerikai JOBS Act és az Európai Unió szabályozási törekvéseiből született rendeletek és irányelvek és azok hatásainak tanulmányozása, ezzel megteremtve a kellő elméleti háttérrel, mely a dolgozat további részének megértését teszi lehetővé.

A **II. fejezet** az egészségügyi szektorban megjelenő medical crowdfunding elemzését kísérel meg, kitérve az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozás megjelenésének okaira, legfontosabb megjelenési formáira és a Magyarországra jellemző egyetlen egészségbiztosítási alappal rendelkező és erősen centralizált egészségügyi rendszer mellett betöltött szerepére.

¹ EURÓPAI PARLAMENT: A pénzügyi válság alapfogalmai kezdőknek 1.o.

² KUTI MÓNKA - HORNYÁK MIKLÓS: A technológiai közösségi finanszírozás trendjei, Külgazdaság, LXI. évf., 2017. május-június 29.o.

I. Fejezet: A közösségi finanszírozásról általánosságban

A crowdfunding, ahogyan az a rövid bevezetőben is olvasható egy viszonylag új keletű jogintézmény, melynek ismerete és alkalmazása kellő szinten még nem ivódott be a köztudatba, éppen ezért fogalmának, típusainak, előnyeinek és kockázatainak, valamint a még gyerekcipőben járó jogi szabályozásának ismertetése nélkülözhetetlen ezen finanszírozási forma további megértéséhez. Dolgozatom jelen fejezetét ezen tudásanyag megszerzésének szentelem.

I. 1. Fogalmi meghatározás

A *crowdfunding*, mint alternatív finanszírozási forma fogalmi meghatározása előtt érdemes azt először szerkezetileg elhelyezni az egyén, illetve egyének csoportjától származó anyagi, illetve szellemi erőforrások típusai között.

Itt kell megragadni az alkalmat a *crowdsourcing* vagyis a közösségi erőforrás-toborzás fogalmának ismertetésére. A kifejezés Barack Obama 2008-as elnökválasztási kampánya során jelent meg, ugyanis a volt amerikai elnök az összes, szóba jöhető internetalapú közösségi hálózatot igénybe vette a kampánya érdekében, ahol a tagok az adakozás mellett megoszthatták egymással a kampány során szerzett élményeiket, tapasztalataikat, megtudhatták, hogy hol van szükség aktivistákra, és mindezek mellett exkluzív belső információkhoz is juthattak az Obama-kampánnyal kapcsolatban.³ A kampány után is fennmaradt fogalom magába foglalja az anyagi- és materiális javakat, a tudást, az egyének által megszerezett tapasztalatot, az ötleteket és a különböző forrásokból származó adatok széles körét. A hagyományos finanszírozási lehetőségek alternatívájaként a crowdsourcing egy csoport közös érdekeit érinti, megkerülve a tőkebevonáshoz szükséges hagyományos akadályokat és közvetítőket.⁴ Lényegében tehát az interneten keresztül szerveződött, együttműködésen alapuló csoportok a közösség erejét felhasználva dolgoznak ki egy-egy projektet, valamint együtt és egymással összhangban, összedolgozva vesznek részt valamilyen értékteremtő folyamatban.

³ MERKOVITY NORBERT: Barack Obama elnöki kampányának sajátosságai (elérhető: https://mediakutato.hu/cikk/2009_01_tavasz/08_obama_elnoki_kampanya)

⁴ MARSHALL HARGRAVE: Crowdsourcing: Definition, How It Works, Types, and Examples (elérhető: <https://www.investopedia.com/terms/c/crowdsourcing.asp>)

Az eddigieket összefoglalva, az előbb felsorolt elemek mentén haladva a crowdsourcing négy típusát különböztethetjük meg, melyek között a crowdfunding kategóriáját is megtalálhatjuk:⁵

1. *A közösség által nyújtott tudás/bölcsesség* (crowdwisdom): A Crowdsourcing ezen típusa az interneten keresztüli globális összekapcsolódás révén arra törekszik, hogy az egyének közötti együttműködést felhasználja a problémamegoldás, az innováció és a hatékonyság elérése érdekében. Ez a kollektív intelligencia lehetővé teszi az egyének nagy csoportjának, hogy megosszák tudásukat, adataikat és készségeiket a társadalmi problémák megoldása érdekében,⁶ hiszen egyének csoportja nagyobb tudást birtokol, mint a csoport tagjai egyénileg.
2. *A közösség általi alkotás/létrehozás* (crowdcreation): Legegyszerűbben megfogalmazva ezen típus alatt az egyének csoportjának egy közös erőfeszítése értendő valaminek a tervezése, megalkotása, illetve szellemi vagy fizikai síkon történő megvalósítása érdekében.
3. *A közösség általi véleményalkotás* (crowdvoting), mely a demokrácia elvét használja fel egy adott politikai vagy cselekvési mód kiválasztása érdekében a „közönség megkérdezése által”.⁷
4. *A közösség által nyújtott anyagi támogatás* (crowdfunding): A legutolsó egyben legfontosabb, a dolgozatom gerincéül is szolgáló típus az előzőekkel ellentétben nem a megszerezhető tudás és nem a munkaerő keresése köré szerveződik, hanem feladataul a különböző célok elérése érdekében történő pénz és anyagi erőforrások gyűjtését rendeli.

A crowdfunding tehát a finanszírozásra összpontosít, míg a crowdsourcing az emberek egy csoportjának tudását és kreativitását használja fel problémák megoldására vagy ötletek generálására, mely szellemi hozzájárulásért cserébe a crowdfunding bizonyos típusaival ellentétben nem minden esetben tartalmaz a közreműködésre ösztönző jutalmakat. Egy másik lényeges különbség, hogy a crowdfunding általában egyszeri esemény, míg a crowdsourcing lehet folyamatosan létező vagy időszakosan visszatérő kampány is. A crowdfunding-kampányok jellemzően meghatározott finanszírozási céllal és meghatározott ütemezéssel rendelkeznek, míg a crowdsourcing-kezdeményezések addig folytatódhatnak, amíg a vállalat vagy szervezet a tömeg folyamatos hozzájárulását aktívan várhatja.⁸ A közösségi finanszírozási

⁵ ZSARNÓCZKY- DULHÁZI FANNI- KOPPER BENCE- ZSARNÓCZKY MARTIN-DÁVID LÓRÁNT DÉNES: A közösségi finanszírozás helye és szerepe a mai társadalmakban, különös tekintettel hazánkra és az egészségügyi kiadásokra; Civil Szemle 2022/1. 42. o.

⁶ HELEN K. LIU: The wisdom of the crowd A new typology for crowdsourcing, Arts & Humanities 3. o.

⁷ MARSHALL HARGRAVE: i.m.

⁸ MARSHALL HARGRAVE: i.m.

kezdeményezések „mindent vagy semmit” mentalitást követve csak akkor jelentenek sikeres kampányt a projektgazdák számára, ha az előre meghatározott célösszeg maradéktalanul összegyűlik. Az összeg csak ekkor kerül a projektgazdához, ha erre azonban nem kerül sor, akkor az egyének visszakapják az általuk megfizetett pénzösszegeket. Ez a jelenség a crowdsourcing esetében nem figyelhető meg, hiszen az átadott tudást, vagy a nyújtott szellemi erőforrásokat utóbb nem lehet visszakövetelni.

A továbbiakban a Crowdfunding, mint finanszírozási forma részletes bemutatásáról lesz szó.

I. 2. A crowdfunding meghatározása

Az ember társas lény, életközösségeket alkot, mely életközösségek tagjai már a korai évszázadoktól kezdve a közösség céljainak elérése érdekében, a „sok kicsi sokra megy” elv mentén haladva egymást és a közösségen belül élő rászorulókat segítették mind erkölcsi, mind pedig pénzügyi szempontból. A közösségi finanszírozás alapkoncepcióját is a jótékonyság és a segítségnyújtás, mint emberi jellemvonások adják,⁹ melyek kiegészülnek a pénzügyi szektort jellemző profitorientált gondolkodásmóddal, a potenciális közösségfejlesztés lehetőségével, így a jövőbeli ügyfélkör kiépítésével, valamint lehetőség nyílik általa a piacra való betekintésre.

A crowdfunding legegyszerűbben megfogalmazva egy pénzszerzési, illetve finanszírozás-keresési mód, melynek lényege a pénzösszegek nagyságában és azok forrásában rejlik. Szemben a bankok által nyújtott banki szolgáltatásokkal, mint például hitelekkel, ahol egy nagyobb összeg egy, vagy két forrásból származik, addig a közösségi finanszírozás esetében sok kis összeget egyének nagyobb csoportja nyújt erre a célra létrehozott internetes honlapokon vagyis platformokon keresztül.¹⁰ Az így létrejövő jogviszonyban általában háromféle szereplő vesz részt: a finanszírozandó projektet javasló *projektgazda*, a javasolt projektet finanszírozó *befektetők*, valamint *közösségi finanszírozási szolgáltató* formájában egy olyan közvetítő szervezet, amely egy online platform segítségével összeköti egymással a projektgazdákat és a befektetőket.¹¹

Ez a meghatározás azonban önmagában kevés, elsődlegesen érdemesebb a más finanszírozási módokkal szembeni legszembevetőbb különbségek kiemelni:

⁹ ZSARNÓCZKY- DULHÁZI FANNI- KOPPER BENCE- ZSARNÓCZKY MARTIN-DÁVID LÓRÁNT DÉNES: i.m. 43. o.

¹⁰ EURÓPAI BIZOTTSÁG: Útmutató a közösségi finanszírozáshoz, Kiadóhivatal 2015. 6. o. (továbbiakban: Útmutató)

¹¹ Az Európai Parlament és Tanács 2020/1503 (EU) rendelete, preambulum

- Kiemelendő a fentebb említett platform, mint egy „felhatalmazó szervezet” közreműködése, amely révén közösséget vállalnak egymással mind a tőkét kereső, mind a befektetési lehetőséget kutató felek. Lényegében olyan közvetítő weboldalak értendők alatta, amelyek meglévő pénzügyi termékeket közvetítenek új csatornákon keresztül a magasabb kockázattűrő képességgel rendelkező piaci szereplők számára.¹²
- Szintén különbséggént ragadható meg a létrejövő közvetlen interakció és kapcsolattartás a kapott finanszírozási forrást felhasználók és támogatók között, köszönhetően az internet által lehetővé tett gyors kommunikációnak.
- Mindezek eredményeül tartós társadalmi csoportok kialakulása is megfigyelhető az említett szereplők körében,¹³ ahol a tömeg ereje igazolja a piaci igényt, mely piaci igény helyezi szilárd alapokra a megvalósuló projekteket.

A közösségi finanszírozásnak számos meghatározása van a szakirodalomban, mindenki által elfogadott fogalom hiányában azonban az érintett terület sajátos elemei mentén az alábbi definíciót vehetjük alapul:

„Crowdfunding alatt a *közösségektől*, vagyis a tömegektől *kis összegben*, *online* történő, alternatív finanszírozást jelentő *pénzgyűjtésként* megfogalmazott folyamatot értjük, amely szerteágazó, akár kulturális, akár társadalmi és forprofit célrendszer alapján különféle, leggyakrabban *adomány*-, *jutalom*-, *részvénytőke*- és *hitelalapú* üzleti modellre épül.¹⁴

A crowdfunding tehát a közösség, vagyis a közös élet vagy munkaviszonyok közt élő, illetve közös eszméket, célokat, törekvéseket valló emberek kisebb-nagyobb csoportjának¹⁵ erejét felhasználva éri el az anyagi erőforrások gyűjtésével megvalósuló sokrétű célokat, melyek realizálódása a fogalomban is szembeűnő módon meghatározott négy közösségi finanszírozási típus, illetve modell keretei között történik meg. A továbbiakban dolgozatomban ezen típusok bemutatását kísérelem meg.

¹² GÁBOSSY ÁKOS: Újabb irányzatok a közösségi finanszírozásban; Pénzügyi Szemle 2016/4. 547. o.

¹³ MÓNKA KUTI- GÁBOR MADARÁSZ: Crowdfunding; Public Finance Quarterly 2014/3. 357.o

¹⁴ KUTI MÓNKA- HORNYÁK MIKLÓS: i.m. 29. o.

¹⁵ A magyar nyelv értelmező szótára, szerkesztette: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete; Akadémia Kiadó, első kiadás, 1962. 314.o. (továbbiakban: A magyar nyelv értelmező szótára)

I. 3. A crowdfunding típusai

A fogalmi meghatározás után érdemes az elméleti fogalom gyakorlati alkalmazásának eredményeként létrejövő típusokat, kategóriákat megvizsgálni. A közösségi finanszírozás fiatal intézmény, ennek révén fogalmi háttere, tudásanyagának fejlődése nagyon dinamikus, napi szinten változik, megújul. A közösségi finanszírozásnak több fajtája létezik aszerint, hogy milyen mértékben hasonlít a konstrukció a hagyományos banki és tőkepiaci finanszírozási formákra. Elsődlegesen a korai kutatások keretében megalkotott négy modellből álló kategória rendszert érdemes bemutatni, a továbbiakban pedig ezt kiegészítve az Európai Bizottság által felállított sok hasonlósággal rendelkező, de már hat típust magába foglaló felosztást célszerű ismertetni.

Adományalapú (donation-based) közösségi finanszírozás: Szokás filantróp modellnek is nevezni, amelyben a közösség különféle jótékonyági kezdeményezéseket támogat, bárminemű pénzügyi érdek nélkül,¹⁶ pusztán a céllal való szimpatizálás révén jön létre a finanszírozási aktus. A szimpátia kialakulását, valamint az adakozó szellem feléledését különböző tényezők befolyásolhatják, melyek között említhetjük a beszélt nyelvet, a közös kultúrát, a személyes érdeklődési kört, az adott ügygel való azonosulás mértékét és az egyéni anyagi lehetőségeket. Pszichológiai oldalról figyelve pedig a kutatók az együttérzést, a büntudatot, a boldogságot és az identitást határozták meg tényezőkként, melyek befolyásolhatják az adakozás iránti motivációt.¹⁷

Az adományalapú közösségi finanszírozás lehetőségével bárki élhet, valamint a felajánlás összege sem kerül meghatározásra. A támogatók a továbbiakban bemutatásra kerülő finanszírozási típusokkal ellentétben nem kapnak ellenszolgáltatást a pénzükért cserébe. A művészeti, társadalmi kezdeményezések jellemzően ilyen módon toboroznak támogatókat.¹⁸ Ebbe a kategóriába sorolhatjuk a *medical crowdfunding* kampányokat, melyek során egyének számára személyes célra, de akár szervezetek részére is lehetőség nyílik pénzbeli adományokat nyújtani az egészségügyi kiadások fedezése érdekében. Ezekről dolgozatomban befejező részében bővebben fogok szót ejteni.

Jutalomalapú (reward-based) közösségi finanszírozás: Az eddig legismertebbé vált formája a közösségi finanszírozásnak, amelynek esetében a támogatók valamilyen materiális

¹⁶ GÁBOSSY ÁKOS: i.m. 547.o.

¹⁷ ZSARNÓCZKY-DULHÁZI FANNI- KOPPER BENCE- ZSARNÓCZKY MARTIN-DÁVID LÓRÁNT DÉNES: i.m. 44. o.

¹⁸ BETHLENDI ANDRÁS - VÉGH RICHÁRD: Közöségi finanszírozás - valós lehetőség-e a hazai kisvállalatok számára? Hitelintézetii szemle 2014. 103. o.

vagy immateriális fizetségben részesülnek a pénzükért cserébe.¹⁹ Az adományalapúhoz hasonlóan nonprofit jellegű, ahol a kisebb a felajánlott ellenszolgáltatások értéke, mint a gyűjtött tőke, és általában jutalmakat, szolgáltatást, ajándékokat tűznek ki a támogatók részére, a projekt sikeressége esetén.²⁰ Ezek a jutalmak és ajándékok gyakran a támogatott termékek prototípusainak még azok piacon való megjelenése előtti megszerzését jelentik, így a támogatók ezáltal lényegében elővásárlói magatartást valósítanak meg.

Ezen típus elterjedése többek között annak a ténynek is köszönhető, hogy a projektgazdának nem kell üzletrészt kiadnia a működése beindításához, valamint a modell egyik legnagyobb versenyelőnye a konvencionális banki termékekkel szemben, hogy a finanszírozás jellemzően bizalmi és a bankival ellentétben nem fedezeti alapon valósul meg.²¹ A laikus ember is ezt a formát ismeri leggyakrabban, köszönhetően a jutalomalapú közösségi finanszírozást körülölelő publicitásnak, vagyis nyilvánosságnak, melyet a jutalomalapú nemzetközi crowdfunding platformok biztosítanak. Ezek közül a legnevesebb és legismertebb például a *Kickstarter* nevű online felület,²² ahol több magyar projektgazda is sikeres kampányt folytatott.

Hitelalapú (lending/credit-based) közösségi finanszírozás: A felsorolás utolsó két eleme már az üzleti jellegű finanszírozási formákat foglalják magukba, a modellek e két típusa leginkább azok, amelyek a klasszikus befektetői-, befektetési motívumokat hordozzák magukban. A hitelalapú közösségi finanszírozás, más kifejezést használva a „peer-to-peer lending” esetében a magánszemélyek bizonyos elvek mentén haladva, különböző kritériumok szerint megállapított kamatért cserébe hitelt adnak másoknak, akik azt meghatározott ütemezés szerint fizetnek vissza. Lényegében egy hitelszerződés valósul meg a felek között, ahol a jelentős befektetői kockázatok megjelenése mellett nagymértékű tőkebevonásra képes a támogatott projektgazda.²³ A befektetői kockázatok leggyakrabban a kölcsönvevő hitelképességéről vagy a finanszírozott projekt mögött állók komoly szándékáról való nehéz meggyőződésből ered. A befektetői kockázatokról több tanulmány is készült, ezek körül a legjelentősebb az Európai Bankhatóság állásfoglalása, melyről a továbbiakban szintén lesz szó.

Részvényalapú (equity-based) közösségi finanszírozás: Szokás klasszikus tőkebefektetési modellnek, vagy tulajdonosi tőke alapú finanszírozásnak is nevezni. A projektgazda tőkére tesz szert, míg a befektető üzletrészt és azzal járó szavazati jogot kap,

¹⁹ GÁBOSSY ÁKOS: i.m. 547. o.

²⁰ ESF crowdfunding manual: Kivonat A Crowdsourcing című kézikönyvből; Compet-Terra 2016. 5. o.

²¹ GÁBOSSY ÁKOS: i.m. 547. o.

²² JUHÁSZ ZITA: A közösségi finanszírozás csoportalakító szerepe Gazdaság, Társadalom V. Társadalmi csoportok jövője Szerkesztette: Tóth Attiláné Arisztotelész Bt. 2018. 25. o. (továbbiakban: Juhász Zita)

²³ BETHLENDI ANDRÁS- VÉGH RICHÁRD: i.m. 103. o.

ezáltal részvény vagy kötvényszerű befektetésnek minősül. Részvényalapú kampányt általában már működő, de még korai fázisú vállalkozások indítanak, amelyek már nem egy-egy termék egyszeri megvalósítását, hanem annak üzemszerű, fenntartható fejlődést mutató üzleti modelljét akarják megvalósítani.²⁴

A részvényalapú finanszírozási modell az utóbbi évek során egyre népszerűbbé vált. Mivel a crowdfunding a tömegre, más szavakkal a nagyközönségre támaszkodik, fenntarthatósága és növekedése attól függ, hogy a tömeg milyen motivációval vezérelve fektet be a projektekbe. A közösségi finanszírozás más formáihoz képest a részvényalapú közösségi finanszírozású vállalkozások befektetői inkább befektetési, mint fogyasztási döntést hoznak. Az előző három modellben megtalálható érzelmi, esetleg közösséghez való tartozás iránti indíttatás ezen modellben nem jelenik meg, sokkal inkább a pénzügyi motiváció lesz a legfontosabb mozgatórugója egy ilyen vállalkozásba történő befektetésnek. Ha a részvényalapú közösségi finanszírozású vállalkozások támogatói hasonlóak lennének a hagyományos befektetőkhez, akkor a fő céljuk az lenne, hogy megtérülést érjenek el a befektetéseikből, azonban jelen esetben nem csak a megtérülés, hanem az azon túli, a hitelalapú modellhez képest hosszabb távú nyereség megszerzése is a cél. A támogató befektetésének megtérülési rátája és nyeresége nagymértékben függ a vállalkozás jövőbeli bevételeitől és a részvények értékétől, így a befektetői kockázat szintén megjelenik ennél a modellnél is.²⁵

A bemutatott hagyományosnak vett négy modellt magába foglaló felsorolás ismertetését követően az Európai Bizottság állásfoglalására is érdemes kitérni. Az EU tömegfinanszírozási piaca a világ más nagy gazdaságaihoz képest fejletlen. A szolgáltatásaikat határokon átnyúlóan kínálni kívánó crowdfunding platformok egyik legnagyobb akadályá évek óta az eltérő engedélyezési követelmények és az Európai Unió közös szabályainak hiánya volt. Ez magas megfelelési és működési költségeket eredményezett, ami megakadályozta, hogy a crowdfunding platformok hatékonyan bővíthessék szolgáltatásaik körét. Ennek eredményeképpen a kisvállalkozások számára kevesebb finanszírozási lehetőség állt rendelkezésre, a befektetők pedig kevesebb választási lehetőséggel és nagyobb bizonytalansággal álltak szemben a határokon átnyúló befektetések során.²⁶ Ezen a helyzeten

²⁴ HORVÁTH ANDRÁS: Hogyan szolgálja a közösségi finanszírozás a fenntarthatóságot? XVI. Soproni Pénzügyi Napok Konferenciakötet, Soproni Egyetem Kiadó Sopron, 2022. 343. o.

²⁵ SHAISTA WASIUZZAMAN, CHONG LEE LEE, ONG HWAY BOON, HEMALATHA PANNIR CHELVAM: Examination of the Motivations for Equity-Based Crowdfunding in an Emerging Market (elérhető: https://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0718-18762021000200105&script=sci_arttext)

²⁶ EUROPEAN COMMISSION: Crowdfunding, What the EU is doing and why (elérhető: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/financial-markets/crowdfunding_en) (továbbiakban: EB Crowdfunding)

elsősorban a dolgozatomban szintén bemutatásra kerülő az Európai Parlament és a Tanács 2020/1503 rendelete, valamint az Európai Bizottság témában, a kis- és középvállalkozók részére íródott tájékoztató jellegű útmutatói segítettek.

Az útmutató értelmében a közösségi finanszírozás típusainak az alábbiak tekinthetők:

1. *Személyközi hitelezés*, mely esetében a közösség pénzt kölcsönöz egy vállalkozásnak azzal a feltétellel, hogy a pénzt meghatározott periódus elteltét követően kamattal növelve szükséges visszafizetnie. Ez a konstrukció nagyon hasonlít a banktól történő hagyományos hitelfelvételhez, csak éppen itt sok befektetőtől származik a tőke.
2. *Sajáttőke-alapú közösségi finanszírozás*, melynek legfontosabb jellemzője, hogy a befektetésért cserébe üzletrész kerül eladásra több befektető részére. Az ötlet hasonló a rendes részvények értéktőzsdei adásvételének módjához.
3. *Jutalomalapú közösségi finanszírozás* során egyének adományoznak egy projektnek vagy vállalkozásnak, cserébe elvárva azt, hogy a hozzájárulásukért később valamilyen nem pénzbeli jutalmat kapjanak, például árukat vagy szolgáltatásokat.
4. *Adományalapú közösségi finanszírozás* esetén a korábbiakhoz hasonlóan egyének adományoznak kis összegeket egy meghatározott jótékonyági projekt nagyobb finanszírozási céljának elérése érdekében, amiért nem kapnak semmilyen formában sem pénzbeli vagy anyagi ellenszolgáltatást.
5. *Nyereségrészesedés/jövedelemmegosztás* során vállalkozások megoszthatják jövőbeli profitjukat vagy jövedelmüket a közösséggel a finanszírozás fejében.
6. *Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír alapú közösségi finanszírozás* lényegében azt jelenti, hogy egyének fektetnek a vállalat által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírba, így például kötvénybe.

A fentebb felsorolt típusokon kívül még kiemelendők a *hibrid modellek* is, melyek különlegessége abban rejlik, hogy lehetőséget kínálnak a vállalkozásoknak különböző közösségi finanszírozási típus elemeinek kombinálására,²⁷ így megteremtve a számukra és a befektetőknek is legkézenfekvőbb és leghatékonyabb közösségi finanszírozási kampány megindításának a lehetőségét, azonban még a legszimpatikusabb modell kiválasztása ellenére is felmerülhetnek azok előnyeit túlszárnyaló kockázatok, melyek kezelése és csökkentése egy újabb megvizsgálandó kérdést jelent számunkra.

²⁷ Útmutató 7. o.

I. 4. A crowdfunding előnyei, a kockázat és kockázatcsökkentés

A közösségi finanszírozásnak számos előnye és hátránya van a projektgazda, a támogatók/finanszírozók és a közösségi finanszírozási szolgáltató szemszögéből. Érdekesebb először az előnyök oldaláról megközelíteni a vizsgált témát, hiszen azok tudatában a felmerülő kockázatok is könnyebben mérlegelhetők.

Az *előny* olyan kedvezőbb körülmény, helyzet vagy állapot, adottság, amelyből haszon, nyereség, siker származik vagy származhat.²⁸ A közösségi finanszírozás hatékony tőkebevonás, amely során a vállalkozás nemcsak tőkéhez jut, hanem márkát épít és egyúttal a piacra jutást is megkönnyíti, befektetői szempontból pedig egy kis összegű, egyszerű és közvetlen tőkebefektetést tesz lehetővé. Olyan üzleti modellt jelent, amely hasonló gondolkodású egyének, cégek és befektetők összehozásával segítheti a fenntartható innovációk kifejlesztését és kiterjesztését.²⁹

Az egyik legfőbb ok, amiért a vállalkozók úgy döntenek, hogy a közösségi finanszírozást, mint alternatív finanszírozás keresési módot választják a projektjük megvalósításához, lényegében pont az ehhez *szükséges finanszírozás megszerzését* körülölelő nehézségben rejlik. Sok esetben a hagyományos pénz- illetve tőkegyűjtési források, mint például saját megtakarítások, banki szolgáltatások vagy kockázati tőke, nem tudnak megfelelni a fiatal, „zöldfülű” vagy éppen a kis- és középvállalkozók igényeinek,³⁰ illetve olykor pont ezen vállalkozások sem felelnek meg a felsorolt tőkeforrások által támasztott feltételeknek.

A közösségi finanszírozás a projektgazda szemszögéből azonban sokkal több előnnyel jár, mint a puszta pénz- és forrásszerzés. Az online platformokon keresztül és az általuk nyújtott nyilvánosság erejét felhasználva a *vállalkozások jelentős embertömeget érhetnek el*, ahol az egyének közül néhányan értékes szaktudással és piacra való betekintéssel bírhatnak, így közösségi finanszírozás általában lehetővé teszi a velük való *kölcsönös együttműködést* oly módon, amely értékes és költségmentes visszajelzéssel szolgálhat a projektgazdáknak. Ezen visszajelzés egyúttal a *projekt igazolását és megerősítését* is jelenti, hiszen általa a vállalkozás megtudhatja, hogy mások is ugyanúgy hisznek-e a megvalósuló ötletben, és ugyanolyan értékesnek tartják-e azt.

²⁸ A magyar nyelv értelmező szótára 262.o.

²⁹ HORVÁTH ANDRÁS: i.m. 341. o.

³⁰ SUSANA BERNARDINO AND J. FREITAS SANTOS: Crowdfunding: An Exploratory Study on Knowledge, Benefits and Barriers Perceived by Young Potential Entrepreneurs; Journal of Risk and Financial Management 2020. 3. o.

Ha a közösségi finanszírozás során az ötlet létjogosultsága igazolásra került, és nyilvánvalóvá válik az a tény, hogy az ötletnek és a vállalkozásnak a piacon helye van, úgy a bankok, kockázati tőke-befektetők³¹ és üzleti angyalok³² szemében már kevésbé tűnik kockázatosnak a megvalósuló projekt, így az előbb említett források által *további finanszírozáskeresési lehetőségek is megnyílnak* a vállalkozók számára. Végző, de nem utolsó sorban a közösségi finanszírozás céljából létrehozott platformokon való jelenlét *hatékony marketingeszköznek* is minősül, mivel eredményes módszer lehet egy új termék, új vállalat vagy bővítés bemutatására azzal, hogy közvetlenül azokhoz szól, akik valószínűleg vásárlók lesznek. Hírverést és érdeklődést kelthet magának a projekt már a termék elkészülése előtt.³³

A közösségi finanszírozás a befektetők számára is hatékony lehet, hiszen lehetővé teszi számukra, hogy egyszerre számos potenciális befektetést vizsgáljanak meg online, és gyorsan megállapítsák, hogy a vállalat és az ötlet megfelel-e portfóliójuk stratégiájának, kockázati hajlandóságuknak vagy más általuk lefektetett kritériumoknak. Lényegében a technológia kihasználásával a crowdfunding az új vállalkozások létrehozását, a munkahelyteremtést és az inkluzív gazdasági növekedést elősegítő mechanizmusként szolgálhat.³⁴

Ameddig az előnyöket inkább a projektgazdák szemszögéből szokás megközelíteni, addig a lehetséges kockázatokat már a támogatók, illetve befektetők érdekeinek vonatkozásában érdemes bemutatni. A *kockázat* lényegében valamilyen cselekvéssel, vállalkozással járó veszély, anyagi veszteség, kár, baj, esetleges kellemetlenség lehetősége.³⁵

A crowdfunding jellegű finanszírozás jelentős kockázatokkal jár, legalapvetőbb probléma az, hogy a kölcsönvevő hitelképességéről vagy a finanszírozott projekt mögött állók komoly szándékáról nehéz meggyőződni. A támogatók számos aszimmetrikus helyzettel szembesülnek, egyrészt pénzügyi döntésük meghozatalakor nem rendelkeznek minden esetben elegendő információval, ami kontraszelekcióhoz³⁶ vezethet, olykor rosszul ítélik meg a kampánysiker

³¹ Kockázati tőke: Angolul 'venture capital', a startupok tipikus finanszírozói. Magas kockázatokat vállaló és tőkefinanszírozást nyújtó, jellemzően intézményesült befektetők. Olyan nem hitelviszonyt megtestesítő tőkefinanszírozás, melyen keresztül a befektető részesedést szerez a céltársaságban.

³² Üzleti angyalok: Az üzleti angyalok saját területük elismert szakemberei, akik az üzleti szempontokat figyelembe véve, de alapvetően érzelmi alapon fektetnek startupokba. Saját pénzüket kezelik, így nincs a befektetők oldaláról hozamelvárás az irányukba. Kapcsolatrendszerrel és komoly üzleti tapasztalattal rendelkeznek.

³³ Útmutató 9. o.

³⁴ THE WORLD BANK: Crowdfunding's Potential for the Developing World; Information for Development Program Washington DC. 2013. 26. o. (továbbiakban: The World Bank: Crowdfunding)

³⁵ A magyar nyelv értelmező szótára 301.o.

³⁶ Kontraszelekció: Más néven ellenkiválasztódás; olyan rendszer, ahol a rossz tulajdonságok kerülnek előtérbe, a jók pedig háttérbe szorulnak.

esélyét, másrészt erkölcsi kockázat is felléphet az esetükben, ha nincs lehetőségük a források elköltésének személyes ellenőrzésére.³⁷

A jelentős mértékű kockázatok speciális szabályozás kialakítását követelik meg. Itt kell kiemelni a European Banking Authority (EBA), vagyis az Európai Bankhatóság 2015-ben kiadott állásfoglalását, amelyben többek között a közösségi finanszírozás kockázataival is foglalkozott. Az EBA azonosította a projektgazdák, a támogatók és a platformüzemeltetők számára a kockázatokat, valamint a vonatkozó kockázati tényezőket, amelyek jelzik, hogy milyen szabályozási eszközökre lehet szükség a kockázatok mérsékléséhez, csökkentéséhez.

Az állásfoglalás hét kockázatot nevesít elsődlegesen a lending-based crowdfunding vonatkozásában, melyek az alábbiak:³⁸

Partnerkockázat (counterparty risk): Partnerkockázat akkor áll fenn, ha a hitelezőt irreálisan magas megtérülési ráta ígéretével csábítják az ötletbe való befektetésre, ebből adódóan elveszítheti mind a befektetett tőkét, mind a potenciális kamatot, abban az esetben, ha a hitelfelvevő nem képes eleget tenni a visszafizetési kötelezettségének. A partnerkockázat gyakran a platformok hibájából áll elő, többek között akkor, ha a platform nem ellenőrzi a honlapot használó hitelfelvevők hitelképességét, vagy, ha a platform nem tesz elérhetővé érthető és megbízható magyarázatokat a projektről, a finanszírozási mechanizmusokról, valamint egyéb befektetőknek szóló oktató anyagokat, így a hitelező nem ismeri meg kellőképpen partnerét és a választott platform működését.

Csalás kockázata (risk of fraud): A hitelezőt veszteség érheti, ha a hitelfelvevő csalárd módon jár el. Csalás következtében a hitelező bizonytalanná válhat a közösségi finanszírozási platform hírnevét és biztonságát illetően, továbbá hitelfelvevőbe vetett bizalma is megrendülhet. Kivételes esetekben akár még a hitelező személyes adatait is ellophatják vagy visszaélhetnek azokkal. A kockázat ezen fajtája legtöbbször az internet által lehetővé tett anonimitásból és arc nélkülségből ered, mely lehetőséget teremt az egyének számára arra, hogy hamis tények állításával, hamis befektetési lehetőségeket kínálva egy crowdfunding platformon keresztül hitelezők megtévesztésével pénzhez jussanak. Továbbá a csalást maguk a platformok is elkövethetik, mivel a platformok eredetileg nem kötelesek megfelelni a jogi tájékoztatási vagy közzétételi követelményeknek, így a hitelezők és a hitelfelvevők számára nehezzé válhat

³⁷ KUTI MÓNKA- HORNYÁK MIKLÓS: i.m. 30. o.

³⁸ EUROPEAN BANKING AUTHORITY: Opinion of the European Banking Authority on lending-based crowdfunding 2015/03. 12.-18. o. (továbbiakban: EBA: Opinion)

független információkat találni a tömegfinanszírozási platformok hírnevéről és megbízhatóságáról.

Transzparencia hiányából és a félrevezető információkból fakadó kockázat (lack of transparency or misleading information): A hitelező nem tudja azonosítani a platformnak, a platform vezetőinek, kulcsfontosságú alkalmazottjainak és részvényeseinek összeférhetetlenségét, melynek akkor van jelentősége, ha a felsorolt személyek rejtett pénzügyi érdekeltséggel rendelkeznek a hitelfelvevők vállalkozásában. A félrevezető információk leggyakrabban az átláthatatlan árképzési struktúrában vagy a felekre vonatkozó egyéb félrevezető információkban testesülnek meg, melyeket a szerződési feltételek platform honlapján történő teljes körű közzétételének a hiánya, valamint, a feltételek nem egyértelmű és nem érthető nyelven való megfogalmazása valósít meg.

Jogi kockázat (legal risks) ideértve az igényérvényesítési bizonytalanságokból fakadó kockázatokat: A hitelező bizonytalan az érintett felekkel szembeni jogait és kötelezettségeit illetően. Ez a kockázat akkor merül fel, ha a tömegfinanszírozási platform nem tesz közzé érthető információkat a platform által nyújtott szolgáltatásokról, valamint nem közli a hitelezőkre és a hitelfelvevőkre vonatkozó szerződéses jogok és kötelezettségek leírását. A hitelező igényérvényesítési lehetősége a platformok által nyújtott nem megfelelő panaszkezelési mechanizmus miatt csorbulhat. Ez a kockázat a résztvevőkre vonatkozó, jól strukturált panaszkezelési szabályozás hiánya miatt merül fel.

Likviditási kockázat (liquidity risk): A hitelezők likviditási problémákkal szembesülhetnek, ha a hitelnyújtás után a törlesztés nem a megállapodás szerinti ütemezés szerint történik. Ez a kockázat a pénzeszközök rendelkezésre állásának hiánya vagy elégtelen ütemezése miatt vetődik fel.

Működési kockázat (operational risks): A hitelezőt veszteség érheti, ha a crowdfunding platformon technikai problémák merülnek fel. Ez a kockázat akkor jelenik meg, ha nem léteznek vagy, ha léteznek akkor nem megfelelőek a tömegfinanszírozási platformot támogató vállalatirányítási intézkedések. Egy másik ok-okozati tényező az, hogy egy adott platform technológiai vagy informatikai szempontból hibás.

Pénzmosási kockázat (money laundering): A tömegfinanszírozási platformokkal való visszaélés is létező veszélyt jelent. Ez a kockázat az ügyfelek átvilágításának a hiánya vagy elégtelen volta miatt merül fel, valamint az alkalmazandó pénzmosás elleni szabályozás alkalmazásának az elmaradása is okozati tényezője lehet annak a kockázatnak, hogy egy adott platformot bűncselekmény elkövetése céljából használnak fel.

A kockázatok felismerése és azonosítása után kerülhet sor a kockázatok és kockázati tényezők kezelésére irányuló lehetséges szabályozási intézkedések megalkotására, melyre az EBA állásfoglalás szintén kitér. Ezek a teljesség igénye nélkül az alábbiak:³⁹

Elsődlegesen kiemelendő megoldást a platformokon meghirdetett projektekre, valamint az ügyfelekre vonatkozó *átvilágítási eljárások megalkotása* jelenti, mely megvalósulhat pozitív, illetve negatív oldalról: pozitív oldalról megközelítve a felmerülő kockázatok kezelése a tömegfinanszírozási platformok kötelezésében rejlik, melynek értelmében a platformokat kötelezni kell arra, hogy részletes információkat tegyenek közzé saját kezelésű honlapjaikon arról, hogy milyen mértékben végeztek kockázátértékelést. Negatív irányból megközelítve pedig a platformok kötelessége, hogy tisztességes, világos és nem félrevezető módon szintén elérhetővé tegyék a felek számára annak a tényét, ha egyáltalán nem végeztek kockázátértékelést az adott projektekre és az ügyfelekre tekintettel.

Másodlagosan szintén megoldást jelent a hitelezők és hitelfelvevők *hitelképességének vizsgálata*. Az EBA véleménye szerint a platformok kötelezhetők lehetnének arra, hogy maguk hozzák létre a hitelezővédelmi szolgáltatásaikat, illetve létesítményeiket. Ez a követelmény megtestesülhet például, a visszafizetések biztosítása érdekében történő, a díjak egy bizonyos részének visszatartásában arra az esetre, ha a hitelfelvevő nemfizetéssel fenyegetett állapota állna elő. Továbbá szintén célravezető megoldás lenne, ha a hitelfelvevőket köteleznék arra, hogy a projektjük nyilvánosságra hozatalával egyidejűleg a platform által kért, saját hitelképességükkel kapcsolatos adatokat szolgáltatassanak a crowdfunding platformok számára és/vagy a hitelezők részére.

Az EBA szintén fontosnak tartja a *részrtvevők védelmét esetleges platformhibák fennállása esetén*, így tömegfinanszírozási platformoktól megkövetelhető, hogy rendelkezzenek olyan szervezeti megoldásokkal, amelyek biztosítják a hitelek kezelésének folytonosságát abban az esetben is, ha a platform megszokott működése technikai vagy egyéb okból kifolyólag szünetel. Ezek a rendelkezések megtestesülhetnek egy kártalanítási rendszer vagy a platform oldaláról történő nemteljesítés esetére szóló biztosítási fedezetet létrehozásában.

Lényegesen csökkentené a kockázatok mértékét, ha a tömegfinanszírozási platform működése valamely hivatalos szerv vagy hatóság *engedélyének kiadását* vagy az általuk történő *nyilvántartásba vételét* követően kezdődhetne meg. A platformoknak rendelkezniük kell a

³⁹ EBA: Opinion 19.-23. o.

nemzeti pénzügyi felügyeleti hatóság engedélyével, vagy legalább egy hatóság hivatalos nyilvántartásában kell szerepelniük. Mindezek mellett a platformokat kötelezni kell arra is, hogy honlapjukon közzé tegyék engedélyezési vagy regisztrációs adataikat annak érdekében, hogy azok mindenki számára hozzáférhetőek legyenek.

Az adatvédelmi intézkedések sem elhanyagolhatóak, a crowdfunding platformoknak megfelelő dokumentumkezelési politikát kell alkalmazniuk, melynek tényét egyértelműen meg kell határozniuk a szerződési feltételeikben.

Az összeférhetlenség kezelésére vonatkozó követelményeket is megfogalmaz az EBA, a crowdfunding platformok, részvényeseik, vezetőik vagy kulcsfontosságú alkalmazottjaik nem rendelkezhetnek vagy nem szerezhetnek pénzügyi érdekeltséget a hitelfelvevők vállalkozásában, melynek érdekében a tömegfinanszírozási platformokat minden esetben kötelezni kell arra, hogy intézkedéseket hajtsanak végre a potenciális összeférhetlenségek azonosítására és kezelésére.

A panaszkezelési eljárások tekintetében a platformoktól megkövetelhető, hogy megfelelő panaszkezelési mechanizmust hozzanak létre. A panaszkezelésre vonatkozó világos és rugalmas, nyílt politikát a platform általános szerződési feltételeiben is kifejezetten le kell írni.

A pénzmosás elleni fellépés eszközüül a platformok *pénzmosás elleni irányelv*⁴⁰ hatálya alá történő bevonása tekinthető. A pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a pénzügyi bűncselekmények kockázata elsősorban a személyes azonosítást nem igénylő, peer-to-peer alapon történő, tranzakciókat végrehajtó hitelfelvevők/hitelezők határok nélküli jellegéhez és potenciális anonimitásához kapcsolódik. A platformoknak ésszerű gondossággal kell gondoskodniuk az ilyen értelemben vett megfelelő ellenőrzések kialakításáról és fenntartásáról. A fentebb ismertetett kockázatsökkentési megoldásokból jól kitűnik, hogy az EBA álláspontja szerint a platformok kötelessége, hogy olyan biztonságos és kijátszhatatlan közeget teremtsenek, ahol egyik fél részéről sem történhet meg a másik rosszhiszemű megkárosítása. A kockázatkezelés azonban nem csupán a platformok kötelezésében merül ki, legfontosabb jelen esetben is a megfelelő joganyag és háttérjogszabályok megalkotása, alkalmazása és kikényszerítése, éppen ezért a továbbiakban a crowdfunding még gyerekcipőben járó jogi szabályozásáról lesz szó.

⁴⁰ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2015/849 irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről (Anti-Money Laundering Directive AMLD)

I. 5. A crowdfunding jogi szabályozása

I. 5. 1. JOBS Act

Közösségi finanszírozás, ha nem is az eddigiekben ismertetett formában, de mindig is létezett, a vállalkozó szellemű egyének ötleteik megvalósítása érdekében a korai időkben gyakran fordultak az ismeretségi körükhöz anyagi támogatásért. Ez az ismeretségi kör jelentette a potenciális befektetők első körét, akik érdekeltek lehetnek egy új vállalkozás finanszírozásában. Ezt a tőkeszerzési formát hívja a szakma FFF, vagyis *Family, Freinds, Fools finanszírozásnak*,⁴¹ melynek pontosan annak egyszerűségéből és az azt lehetővé tevő emberi kapcsolatokból adódóan nem is létezett átfogó, valamint kikényszeríthető szabályozása.

A 2008-as a pénzügyi válságot követő technológiai fejlődés és innováció azonban új lehetőségeket teremtett, az új helyzet pedig a szabályozás szükségességét vonta maga után. Ezen szabályozási igényre leggyorsabban az Amerikai Egyesült Államok reagált, melynek eredménye a 2012. április 5-én elfogadott *Jumpstart Our Business Startups Act*, vagyis a *JOBS Act* megszületése volt, melyet Barack Obama elnök írt alá. A szabályozás elsődlegesen lazított az Amerikai Értékpapír- és Tőzsd felügyelet (Securities and Exchange Commission; SEC) által a kisvállalkozásokra vonatkozóan bevezetett szabályozáson oly módon, hogy megkönnyítette az induló vállalkozások és a kisvállalkozások számára a tőkéhez való hozzájutást, elsősorban azért mivel a törvény elfogadásakor a kisvállalkozások tevékenysége a pénzügyi válság alatt és után lényegesen csökkent azt követően pedig stagnált,⁴² köszönhetően családi megtakarítások felélésének és a kisebb bankok megszűnésének. Ezen szabályozás pozitív és a teljes gazdaság számára előnyös következmények láncolatát eredményezte, mivel, ha a vállalkozások élhetnek a finanszírozáshoz való hozzáférés lehetőségével akkor egyben lehetőségük nyílik arra, hogy növekedjenek és több munkavállalót vegyenek fel, amely elsődlegesen a válság következtében hosszú időn át fennálló munkanélküliségen segített, valamint általa elgördültek az akadályok a kezdő vállalkozások egyszerűsített, internetalapú, kis volumenű tőkebevonása elől.

A törvény nevében szerepel a *startup* kifejezés. Sem nemzetközi szintén, sem itthon nincs egy egységesen elfogadott fogalom a startup vállalkozásokat tekintve, számos

⁴¹ HORVÁTH ANDRÁS: i.m. 340. o.

⁴² GABE ALPERT: *Jumpstart Our Business Startups (JOBS) Act Overview 2022*. (elérhető: <https://www.investopedia.com/terms/j/jumpstart-our-business-startups-act-jobs.asp>)

megfogalmazással találkozhatunk. Általában startupról akkor beszélünk, amikor egy induló vállalkozás nagy növekedési potenciállal rendelkezik, és valamilyen innováció jellemzi a termékét és a működését. A definíciók szerint ezek vállalkozások alapvető célkitűzése, hogy nemzetközi piacokon jelenjenek meg minél előbb.⁴³ A startupok olyan vállalkozások tehát, melyek korai fázisúak, főleg üzleti ötletből állnak, amelyek semmiféle mutatónak nem tudnának megfelelni, sem a nyilvános értékpapír-kibocsátáshoz szükséges dokumentációt nem tudnák elkészíteni.

A startupok a platformokon úgy tudnak tehát tőkegyűjtő kampányt indítani, ha rájuk más szabályok vonatkoznak, mint ami hagyományos pénzügyi piacokon jellemző,⁴⁴ ezt tette lehetővé a JOBS Act számukra azáltal, hogy úgynevezett kivételszabályokat, mint *tömegfinanszírozási mentességeket* (crowdfunding exemption) határozott meg a közösségi finanszírozásra tekintettel. Ez azt jelenti, hogy amennyiben egy vállalkozás a tőkegyűjtése során eleget tesz bizonyos a JOBS Act -ban meghatározott kritériumoknak, akkor a tőkegyűjtést sokkal lazább és kevésbé szigorú szabályok mellett valósíthatja meg.

A JOBS Act elsőként a tranzakciók volumenére vonatkozóan állapít meg korlátokat, mint kivételszabályokat, mind a kibocsátás aggregált⁴⁵ volumenét, mind befektetővédelmi szempontból az egy befektető számára értékesíthető volumen nagyságát illetően. Így tehát a magáncégek, vagyis a törvény szavaival élve a kibocsátók („issuers”) 12 hónapos időszak alatt legfeljebb 1 millió USA dollárt gyűjthetnek korlátlan számú befektetőktől, beleértve a nem telefonos befektetőket is, közösségi finanszírozáson keresztül. Az egyéni befektető oldaláról nézve egy 12 hónapos periódusban értékesíthető volumenhatárt 2000 USA dollárban határozza meg a törvény, ettől az összegtől csak a befektető éves jövedelmét figyelembe véve lehet eltérni.⁴⁶

A tranzakciók volumenén kívül a JOBS Act betartandó követelményként szintén kivételszabályokat határoz meg mind a platformokra, mind pedig a kibocsátókra vonatkozóan. A tranzakciókban közvetítőként közreműködő személyeknek vagy brókerként vagy finanszírozási portálként/platformként regisztrációs kötelezettsége van egyrészt az Amerikai Értékpapír- és Tőzsdefelügyeletnél, másrészt pedig minden érintett önszabályozó szervezetnél (self-regulatory organization; SRO). A regisztrációs kötelezettségből következik, hogy a

⁴³ MÁRKUS MÓNICA: Mérlegen a hazai start-upok, Logisztika-Informatika-Menedzsment Nemzetközi Tudományos Konferencia BGE GTK. Zalaegerszeg 2016. 195. o.

⁴⁴ Bethlendi-Végh 114. o.

⁴⁵ Aggregált: Különálló részek összekapcsolásával létrejövő, összesített, egyesített.

⁴⁶ RON KITCHENS AND PHILLIP D. TORRENCE: The JOBS Act – Crowdfunding and beyond; Economic Development Journal Volume 11 / Number 4 / Fall 2012. 44. o.

közvetítők a SEC által meghatározott és megfelelőnek tartott információkat kötelesek közzétenni, valamint biztosítaniuk kell a dolgozatomban korábban már ismertetett az EBA által meghatározott kockázatsökkentési intézkedésekkel azonos jelentéstartalmú követelmények érvényesülését. Így tehát felelősséget kell vállalniuk afelől, hogy minden befektető megismerte a befektetéssel kapcsolatos, oktató jellegű információkat, továbbá biztosítaniuk kell, hogy az értékpapírok tervezett értékesítését megelőzően legalább 21 nappal a kibocsátóval kapcsolatos minden releváns információ elérhető legyen mind az SEC, mind a befektetők számára, emellett megfelelő intézkedéssel csökkenteniük kell a tranzakciókhoz kapcsolódó csalás kockázatát, valamint a befektetőkkel kapcsolatos információkat bizalmas módon kötelesek kezelni, illetve kötelességük folyamatosan ellenőrizni azt, hogy egyetlen befektető se lépje túl az előzőekben említett befektetési korlátokat.⁴⁷

A tömegfinanszírozási mentességeket igénybe vevő kibocsátók csak akkor élhetnek a mentességből származó előnyökkel, ha értékpapírjaikat a fentebb ismertetett közvetítőkön keresztül értékesítik, továbbá az ő esetükben is eleget kell tenniük a SEC által meghatározott pénzügyi és egyéb információkat érintő adatközlési kötelezettségnek a SEC, illetve a befektetők irányába.⁴⁸

Ilyen információk többek között a kibocsátóval és annak működésével kapcsolatos minden lényeges adat, így tehát:

- A kibocsátó neve, jogi formája, címe/székhelye, valamint honlapjának a címe;
- Vezető állású tisztségviselői, valamint a kibocsátóban 20%-ot meghaladó részesedéssel rendelkezők megnevezése
- A kibocsátó üzleti modelljének, valamint a jövőbeni üzleti terveinek a bemutatása.

A fentebb meghatározott adatokon túl a kibocsátó tőkebevonással kapcsolatos tevékenységét érintő információkat ugyanúgy közölni kell, melyek az alábbiak:

- A kibocsátás során bevont források tervezett felhasználási célja, illetve ezen felhasználási cél részletesebb leírása
- A kibocsátással bevonni tervezett forrás összege, továbbá azon határidő megjelölése, ameddig a kibocsátó szeretné lezárni a tervezett forrásbevonást; ezt kiegészítve a kibocsátó köteles folyamatosan informálni a befektetőket a forrásbevonás folyamatáról;

⁴⁷ BETHLENDI ANDRÁS- VÉGH RICHÁRD: i.m. 115. o.

⁴⁸ RON KITCHENS AND PHILLIP D. TORRENCE: i.m. 44. o.

- A nyilvánosság számára felajánlott értékpapírok ára, vagy azon értékelési módszer, amely az ármeghatározás alapjául szolgál

Végezetül legalább évente a kibocsátó beszámolót, valamint a működési eredményéről szóló jelentést köteles benyújtani az SEC-nek, továbbá mindezen dokumentumokat a befektetők számára hozzáférhető módon szükséges közzé tenniük.⁴⁹

A JOBS Act hatása: JOBS Act alkalmazása, amely a különböző intézkedések egyfajta halmazát jelenti, nem meglepő módon ahhoz vezetett, hogy egyes rendelkezések sikeresebbek voltak, mint mások, de összességében elmondható, hogy a törvény jelentős és maradandó változtatásokat eszközölt az értékpapír-törvényekben, valamint a tőzsdei bevezetés (initial public offering; IPO) folyamatának egyszerűsítésére összpontosított azáltal, hogy csökkentette a tőzsdére lépés néhány költségét és terhét mindazon kibocsátók számára, akik fentebb bemutatott kivétel szabályok körében meghatározott követelményeknek eleget tettek.⁵⁰

I. 5. 2. Az Európai Unió szabályozási törekvései

Az európai országok, kivéve az Egyesült Királyságot messze elmaradtak a közösségi finanszírozás piacát illetően, azonban a lemaradás ellenére is a pénzügyi válság óta ezen finanszírozási formának egyre szélesebb körben történő elterjedése figyelhető meg Európa többi országában is, köszönhetően a válság következtében a bankok hitelezési tevékenységében bekövetkező csökkenésnek, és a finanszírozáshoz való hozzáférés nehezebbé válásának. Iparági becslések szerint 2012-ben közel félmillió projektet finanszíroztak tömegfinanszírozáson keresztül Európa szerte.⁵¹

Tekintettel a tömegfinanszírozási kampányok nagy változatosságára, az adott kampány jellemzőitől függően különböző uniós szabályok is vonatkozhatnak a crowdfundingra. Kiemelendő többek között a pénzmosás elleni irányelv⁵² valamint a pénzáttalásokat kísérő megbízói adatokról szóló rendelet,⁵³ melyek célja a pénzmosás megakadályozása, alkalmazásuk pedig nélkülözhetetlen, hiszen a közösségi finanszírozásra is ugyanazok a feltételek vonatkoznak, mint bármely más típusú pénzügyi tranzakcióra. Szintén közvetett

⁴⁹ BETHLENDI-VÉGH RICHÁRD: i.m. 116. o.

⁵⁰ RON KITCHENS AND PHILLIP D. TORRENCE: i.m. 46. o.

⁵¹ EUROPEAN COMMISSION: Communication on crowdfunding in the European Union - Frequently Asked Questions Brussels, 27 March 2014. 2. o.

⁵² Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2015/849 irányelve

⁵³ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 1781/2006/EK rendelete

módon a crowdfundingot, mint alternatív finanszírozási formát érintő szabályozás az egységes szabadalmi oltalomról szóló rendelet,⁵⁴ melynek célja, hogy az uniós országokban könnyebben hozzáférhető szabadalmat hozzanak létre azon projektgazdák számára, akik találmányukat még a nyilvánosságra hozatal előtt oltalomban kívánják részesíteni. Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv⁵⁵ megkönnyíti a platformok piacra jutását az EU-ban, és meghatározza az online közvetítők felelősségére vonatkozó szabályokat, mely szintén fontos szerepet játszik a tömegfinanszírozás európai alkalmazásában.

A közvetett hatást gyakorló rendeletek és irányelvek mellett az esetünkben legfontosabb joganyag az Európai Parlament és Tanács 2020/1503 számú, az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról szóló rendelete, mely egységes szabályokat állapít meg az egész EU-ban az üzleti finanszírozáshoz kapcsolódó részvény (equity-based) és hitelnyújtási (lending-based) alapú tömegfinanszírozási szolgáltatások tekintetében. Lehetővé teszi a platformok számára, hogy egységes szabályrendszer alapján ún. „uniós útlevelet” vagy másnéven uniós címkét kérjenek, amely megkönnyíti számukra, hogy egyetlen engedély birtokában az egész EU-ban szabadon nyújthassák szolgáltatásaikat.⁵⁶

A rendelet megszületése előtt az Európai Bizottság nem tervezett azonnal a jogalkotási kezdeményezési jogával élni, elsődlegesen tovább vizsgálta a közösségi finanszírozás körüli piaci fejleményeket, annak érdekében, hogy jobb képet kapjon arról, hogy ez a finanszírozási forma hogyan illeszkedik a tágabb pénzügyi környezetbe. 2013 októberében megkezdődött konzultációk, tanulmányok, jelentések és kezdeti hatásvizsgálatok eredményeül a Bizottság 2018-ra elkészült jogalkotási javaslatával.⁵⁷

A javaslat háttérében azon cél megvalósítása állt, melynek értelmében az innovatív vállalkozások, induló vállalkozások és az egyéb, tőzsdén nem jegyzett vállalkozások számára lehetővé válhasson a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés, mivel ez napjainkban az említett vállalkozások számára továbbra is nehézséget jelent, különösen akkor, amikor az induló szakaszból átlépnek a növekedési szakaszba. A Bizottság javaslata ún. uniós címkét hozott létre a részvény- és hitelalapú közösségi finanszírozási platformok számára, amely lehetővé tette számukra a határokon átnyúló tevékenységet és arányos módon igyekezett kezelni a kockázatokat, ezzel könnyíteni kívánta a közösségi finanszírozási szolgáltatások elterjedését a belső piacon, ezzel pedig javítva az említett vállalkozások számára a finanszírozási

⁵⁴ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 1257/2012/EU rendelete

⁵⁵ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2000/31/EK irányelve

⁵⁶ EB Crowdfunding

⁵⁷ EB Crowdfunding

eszközökhöz való hozzáférést. Ebből az okból kifolyólag az adományalapú és a jutalomalapú közösségi finanszírozás kihagyásra került a javaslatból, mivel ezen modellek bevonása szükségtelen lenne, hiszen nem foglalkoznak a pénzügyi termékekkel és az ezen termékek által teremtett információs aszimmetriával.⁵⁸

A javaslat jogalapja az Európai Unió működéséről szóló szerződés (röviden: EUMSZ) 114. cikke, amely lehetővé teszi a tagállami rendelkezések közelítésére vonatkozó olyan intézkedések elfogadását, melyeknek tárgya a belső piac megteremtése és működése. A közösségi finanszírozás intézménye mellől a javaslat megszületésekor hiányzott egy *célzott és koherens szabályozási és felügyeleti rendszer*. Az unión belül a közösségi finanszírozási szolgáltatókra alkalmazott eltérő keretek és szabályok akadályozták a közösségi finanszírozási tevékenység uniós szintű kibővítését. A szabályozások olykor szembetűnő különbségei és a tagállamok által elfogadott eltérő jogszabályi hatályok akadályozták a közösségi platformok egész EU-ra kiterjedő működését, mivel üzleti modelljeiket az egyes joghatóságokhoz kellett igazítaniuk, ebből adódóan gyakran több nemzeti engedélyre vagy regisztrációra volt szükségük, és eltérő nemzeti jogszabályoknak kellett megfelelniük, mindezek tetejében ezen tényezők magas költségeket eredményeztek számukra.⁵⁹

Az EU-n belül a vállalkozások működésére vonatkozó egységes feltételek bevezetésével a javaslat, majd a később elfogadott rendelet megszüntette a nemzeti jogi keretek közötti különbségeket, amelyek uniós szinten a piac széttagoltságához vezettek. A közösségi finanszírozási platformok, a projektgazdák és a befektetők számára is csökkentette az túlzott összetettséget, a pénzügyi és adminisztratív terheket, ugyanakkor egyenlő versenyfeltételeket biztosított az azonos uniós címkét használó összes szolgáltató számára.⁶⁰

Az elfogadott rendelet egységes követelményeket állapít meg a közösségi finanszírozási szolgáltatások nyújtására, a közösségi finanszírozási szolgáltatók szervezetére, engedélyezésére és felügyeletére, a közösségi finanszírozási platformok működésére, valamint a közösségi finanszírozási szolgáltatásoknak az Unióban történő nyújtásával kapcsolatos átláthatóságra és marketingközleményekre vonatkozóan.⁶¹

⁵⁸ EURÓPAI BIZOTTSÁG: Javaslat Az Európai Parlament és Tanács rendelete az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról, Brüsszel 2018. 03.08 (elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0113>) (továbbiakban: Javaslat)

⁵⁹ Javaslat

⁶⁰ Javaslat

⁶¹ Az Európai Parlament és Tanács 2020/1503 (EU) rendelete az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról 1. cikk (1) bekezdés (továbbiakban: 2020/1503 (EU) rendelet)

A rendelet I. fejezetének általános rendelkezései és fogalommeghatározásai után a rendelet II. fejezete foglalkozik a közösségi finanszírozási szolgáltatások nyújtásával és a közösségi finanszírozási szolgáltatók szervezeti és működési követelményeivel. A szolgáltatókkal szemben támasztott legfontosabb követelmények a rendelet cikkei mentén haladva az alábbiak:⁶²

- *Hivatalosan engedélyezettnek kell lenniük* a letelepedési helye szerinti tagállam illetékes hatósága által.
- Az ügyfelek érdekeinek leginkább *megfelelően, becsületesen, tisztességesen és szakszerűen kell eljárniuk*.
- *Tilos elfogadniuk bárminemű díjazást* abból a célból, hogy a befektetői megbízásokat egy meghatározott közösségi finanszírozási ajánlat felé irányítsanak.
- Legalább minimális szinten *át kell világítaniuk* a közösségi finanszírozási forrást kereső projektgazdákat.
- *Eredményes és átlátható eljárásokat kell működtetniük* az ügyfelektől kapott panaszok gyors, tisztességes és következetes kezelése céljából.
- A közösségi finanszírozási szolgáltatóknak semmilyen érdeke nem fűződhet a közösségi finanszírozási platformjaikon szereplő közösségi finanszírozási ajánlatokhoz. Be kell tartaniuk az *összeférhetetlenségi követelményeket*, többek között azt a tilalmat, hogy a saját platformjaikon lévő ajánlatokba fektessenek be.
- Meg kell felelniük bizonyos *prudenciális*⁶³ *követelményeknek*, így tehát rendelkezniük kell összegszerű prudenciális biztosítékokkal
- Minden évben *el kell küldeniük a nemzeti hatóságoknak* a platformjaikon keresztül finanszírozott projektek bizalmas listáját.

A rendelet elfogadását megelőzően fennálló, a közösségi finanszírozásban érdekelt befektetőket érintő kockázatok elsődlegesen a befektetővédelmi intézkedések alkalmazásával küszöbölhetők ki, ilyen rendelkezéseket a rendelet IV. fejezete is tartalmaz. Az említett fejezetben megfogalmazott rendelkezések a közösségi finanszírozási szolgáltatókkal szemben határoznak meg követelményeket, ennek értelmében:⁶⁴

- *Biztosítaniuk kell*, hogy az ügyfelek részére nyújtott valamennyi tájékoztatás és marketinganyag tisztességes, világos és nem megtévesztő módon közzétételre került.

⁶² 2020/1503 (EU) rendelet 3.-11. cikk

⁶³ Prudenciális: okos, körültekintő; elővigyázatosságra vonatkozik

⁶⁴ 2020/1503 (EU) rendelet 19.-26. cikk

- Kötelesek a közösségi finanszírozási projektek *nemteljesítési rátáit* évente *közzé tenni platformjaikon*, legalább az azt megelőző 36 hónapra vonatkozóan, valamint közzétételi kötelezettségük kiterjed az eredményekről szóló kimutatások elkészítésére minden pénzügyi év végét követő négy hónapon belül.
- *Vizsgálniuk kell*, hogy van-e olyan szolgáltatásuk, amely megfelelő lenne a leendő nem szakmai ügyfelek, tehát tapasztalatlan befektetők számára, továbbá négynapos gondolkodási időszakot kötelesek biztosítani, mielőtt lehetővé tennék az ügyfelek számára a közösségi finanszírozási projektekbe történő befektetést.
- Feladatuk a *leendő befektetők tájékoztatása* egy kiemelt befektetési információkat tartalmazó adatlappal, amely felhívja a figyelmet az esetleges pénzügyi veszteségekre.
- *Nyilvántartást kell vezetniük* a szolgáltatásaikról, tranzakcióikról és az ügyfelekkel kapcsolatos minden adatról melyet legalább öt évig meg kell őrizniük, és biztosítaniuk kell ügyfeleiknek a számukra nyújtott szolgáltatások nyilvántartásához való hozzáféréshez.

A közösségi finanszírozás zavartalan működését a Bizottság javaslata és az elfogadott rendelet értelmében az illetékes hatóságok és az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (European Securities and Markets Authority; ESMA) által ellátott felügyelet biztosítja, ezzel kapcsolatos rendelkezéseket a rendelet VI. fejezete tartalmaz, külön foglalkozva az illetékes nemzeti hatóságokat és az ESMA-t érintő feladatokkal. A nemzeti hatóságok, melyeket a tagállamok jelölnek ki és azokról ESMA-t tájékoztatják, kötelesek:⁶⁵

- Olyan *eljárásokat kidolgozni*, amelyek lehetővé teszik az ügyfelek és más érdekelt felek számára, hogy panaszt nyújtsanak be az illetékes hatóságokhoz a rendeletnek a közösségi finanszírozási szolgáltatók általi feltételezett megsértésével kapcsolatban.
- Feladataik teljesítése érdekében az illetékes hatóságok *vizsgálati és felügyeleti hatáskörökkel rendelkeznek*, ennek értelmében helyszíni ellenőrzéseket folytathatnak, kötelesek átvilágítani azokat a jogi személyeket, amelyek közösségi finanszírozási szolgáltatásokat kívánnak nyújtani, valamint többek között felfüggeszthetik a közösségi finanszírozási szolgáltatások nyújtását.
- A hiánytalan kérelem kézhezvételétől számított három hónapon belül *kötelesek értékelni*, hogy a leendő közösségi finanszírozási szolgáltató megfelel-e a rendeletben meghatározott követelményeknek.

⁶⁵ 2020/1503 (EU) rendelet 29.-38. cikk

- Későbbi illegális magatartás vagy a platform használatának kilenc egymást követő hónapon keresztül történő elmulasztása esetén *visszavonhatják az engedélyüket.*
- *Naprakész információkat kötelesek közzétenni* a honlapjaikon a közösségi finanszírozási szolgáltatók marketinganyagára vonatkozó nemzeti törvényekről és rendeletekről.
- *Közigazgatási szankciókat és egyéb közigazgatási intézkedéseket* alkalmazhatnak a büntetőjogi szankciókon kívül, ilyen például a közigazgatási pénzbírság.
- *Szakmai titoktartási és adatvédelmi kötelezettségük van.*
- Kötelesek *együttműködni és információt cserélni* az illetékes hatóságok egymással, valamint az Európai Értékpapírpiaci Hatósággal.

Az együttműködés keretében az ESMA-nak:

- Különböző *szabályozástechnikai standardtervezeteket* kell kidolgoznia, majd benyújtania az Európai Bizottsághoz a jogalkotás támogatása érdekében;⁶⁶
- *Nyilvántartást kell készítenie* az összes közösségi finanszírozási szolgáltatóról. Az ESMA-nak ezt a nyilvántartást a honlapján nyilvánosan elérhetővé és rendszeresen naprakésszé kell tennie.⁶⁷

Rendelet utóhatása szerte Európában érezhető volt, hiszen az egész Európai Unióra kiterjedő szabályok megkönnyítették a közösségi finanszírozási platformok számára, hogy egyetlen, országhatárokat átlépő rendszerben fejlesszék és kínálják szolgáltatásaikat. A lakossági befektetők és vállalkozások számára javították az ezen innovatív finanszírozási formához való hozzáférést, valamint általa a befektetők számára magasabb szintű védelem és különböző garanciák állnak rendelkezésre.

A közösségi finanszírozás alapjainak ismertetése hosszadalmas feladat, dolgozatom jelen fejezete nem is nyújt teljesen kimerítő forrást ezen alternatív finanszírozási formával kapcsolatban felmerülő kérdéseinkre, azonban a továbbiakban lényegesnek tartom egy következő, speciálisabb szint bemutatását, mely az eddigiekben lefektetett tudásanyag más irányból történő megközelítését jelenti. Dolgozatom következő egységében vizsgálódásom tárgya az egészségügyi szektorban megjelenő közösségi finanszírozás lesz.

⁶⁶ 2020/1503 (EU) rendelet 7. cikk (5) bekezdés

⁶⁷ 2020/1503 (EU) rendelet 14. cikk (1) bekezdés

II. Fejezet: Medical crowdfunding

A crowdfunding egyre szélesebb körű elterjedése elmélkedésre készítette a pénzügyi gondolkodókat, így a fejlett világ egyes kutatóegyetemei a technológia kereskedelmi hasznosításának támogatása érdekében megvizsgálták a közösségi finanszírozást, különös tekintettel annak a tiszta technológia, az élettudományok és az orvostechnika területén történő érvényesülésére,⁶⁸ és arra a megállapításra jutottak, hogy a vizsgálat tárgyát képező alternatív finanszírozási forma folyamatosan egyre nagyobb teret nyer magának több szektorban is, elsősorban az egészségügyben, hiszen általa enyhíthető a magas egészségügyi kiadások miatt az egyénekre és az egyéb szereplőkre nehezedő pénzügyi nyomás, elősegítheti az egyének és a nemzet jólétét, valamint hatást gyakorolhat az egészségügyi egyenlőség biztosítására.⁶⁹

II. 1. Az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozás megjelenése

A Medical crowdfunding, vagyis az egészségügyi célokra történő, jellemzően adományalapú közösségi finanszírozás kifejezetten orvosi ellátás, illetve az ahhoz kapcsolódó költségek fedezésére használt alternatív pénzgyűjtési forma, melynek színterei szintén a korábbiakban már bemutatott online platformok. A crowdfundinghoz hasonlóan elsősorban az észak-amerikai kontinensen jelent meg, hiszen az ottani egészségbiztosítási rendszer lényegesen az európaiától eltérően működik, mivel az Egyesült Államok működteti messze a legdrágább egészségügyi rendszert a világon, valamint a világ egyetlen olyan fejlett országának tekinthető, amely nem biztosít egészségügyi ellátást az összes állampolgára számára. Ezen tények a gyermekhalandóság és a 30 OECD⁷⁰ ország viszonylatában meglepően alacsony születéskor várható élettartam tekintetében is megmutatkoznak. Az egészségbiztosítási rendszerük megreformálására több kísérlet is történt, ilyennek tekinthető többek között Barack Obama elnöksége alatt elfogadott *Affordable Care Act* című egészségügyi törvény is.⁷¹ A

⁶⁸ The World Bank: Crowdfunding 16. o.

⁶⁹ SHEN YANG, XIWANG KE, CHENG CHENG: A matter of life and death: The power of personal networks for medical crowdfunding performance, *Social Science & Medicine*- ScienceDirect 2023. 1. o.

⁷⁰ OECD: Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development)

⁷¹ GARAJ ERIKA, NOVÁK TAMÁS: Az egészségügy finanszírozása és főbb gazdasági módszerei, Akadémia Kiadó 2020. 179.o.

medical crowdfunding is ezen tényezők hatására kezdte meg térnyerését, majd nem sokkal később az európai kontinensen is felütötte fejét a köztudatban.

Elmondható tehát, hogy a crowdfunding ezen formája azokban az országokban jelent meg legelőször, ahol nem beszélhetünk általános egészségbiztosításról, azonban ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy olyan országokban is felbukkanjon az online platformokon keresztül, ahol lényegesen kedvezőbb és szélesebb az egészségügyi rendszerek által nyújtott szolgáltatások köre. Ha az egyének úgy érzik, hogy nem kapták meg a számukra szükséges ellátást, akkor *kielégítetlen orvosi szükségletek* létéről beszélhetünk, mely adódhat az adott egészségügyi ellátórendszer jellemvonásaiból, az ellátást igénylő egyének tulajdonságaiból, valamint a dolgozatom témájához is kapcsolódóan a hiányos finanszírozási forrásokból. Az általános egészségbiztosítás nem jelenti azt, hogy minden egyes egyén számára minden egészségügyi költség fedezésre kerül, egyes alapellátásokon kívül eső, kísérő vagy kísérleti terápiák finanszírozása hasonlóan megkerülhetetlen pénzügyi problémákba ütközhet, mivel napjainkban minden eddiginél gyorsabban jelennek meg a piacon új gyógyszerek és újszerű orvosi beavatkozások,⁷² ebből kifolyólag a biztosítási rendszerek gyakran nem is képesek olyan gyorsan reagálni az újonnan felmerülő keresletre, mint amilyen gyorsan a betegek ezekkel kapcsolatos igényei megszületnek. Ilyenkor van szükség a finanszírozás egy alternatív módszerének alkalmazására és annak elméleti megalapozására.

Az elmúlt 7 évben indult ütemes fejlődésnek a medical crowdfundingnak, mint jelenségnek a tudományos vizsgálata. Az utóbbi években bekövetkezett gazdasági és társadalmi változások is jelentős hatást gyakoroltak rá, hiszen a COVID-19 járvány alapjaiban megváltoztatta az életünket, az egészségüggyel szembeni viszonyunkat, valamint az egészségügyi ellátórendszerbe fektetett bizalmunkat. A bizalom megrendülésének eredményeként vannak olyan személyek, akik nem megoldásként, hanem egyenesen az egészségügyi rendszer kudarcának jeleként vélekednek az alternatív finanszírozási formák ezen fajtájáról.⁷³

Az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozásnak a projekt célja és finanszírozási típusa alapján négy megjelenési formája van, melyek egytől egyig alkalmasak az egészségügyi ágazat számára történő piaci részvétel bővítésére, az elhanyagolt egészségügyi

⁷² ÁGNES LUBLÓY: Medical crowdfunding in a healthcare system with universal coverage: an exploratory study BMC Public Health 2020. 2. o.

⁷³ ZSARNÓCZKY- DULHÁZI FANNI- KOPPER BENCE- ZSARNÓCZKY MARTIN-DÁVID LÓRÁNT DÉNES: i.m. 8. o.

problémákra való figyelem felhívására és a társadalmi elkötelezettség előmozdítására.⁷⁴ A továbbiakban ezen megjelenési formák kerülnek górcső alá.

II. 1. 1. A medical crowdfunding kampányok típusai

Ha az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozásnak a tipológiájára gondolunk, akkor négy fő típust kell magunk előtt látnunk, amelyek a bennük rejlő kockázatok ellenére is az egészségügyi szektorban fellelhető forráshiány jelentős részére nyújtanak megoldást, így tehát a betegségben szenvedők kóros állapotából eredő anyagi szükségletekre, az intézmények működéséhez szükséges egészségügyi célú kiadásokra, a tudományos felfedezések finanszírozásához szükséges anyagi javakra, valamint az egészségügyi vállalkozások támogatására. A kampányok típusai a következők:⁷⁵

Egészségügyi kiadások (health expenses) finanszírozására indított kampányok: Az egészségügyi kiadások finanszírozásába, mint a medical crowdfunding ezen megjelenési formájába azon tisztán adományalapú kampányok tartoznak, amelyeknek a célja a bizonyos orvosi szolgáltatásokat, gyógyászati segédeszközöket vagy más termékeket és gyógyszereket megfizetni nem tudó betegek zsebből fizetendő költségeinek finanszírozása. Az egészségügyi kiadások mértéke szoros összefüggésben áll az egyének egészségügyi állapotával és a munkából, illetve más forrásból származó jövedelmeik mértékével, e tekintetben tehát további lényeges különbségek figyelhetők meg földrajzi régiók és a különböző jövedelmi csoportok között. A magasabb munkajövedelműek csoportjába tartozó egyének, valamint a fejlettebb és egészségtudatosabb régiók lakói több ellátást vesznek igénybe, ebből kifolyólag nagyobb a rájuk fordított fekvőbeteg-kiadások, a szakorvosi ellátásukra jutó kiadások és a gyógyszerkiadások összege, mindezek következtében azonban lényegesen egészségesebbek is, így például alacsonyabb az ő tekintetükben a mortalitás mértéke.⁷⁶ Azonban hiába jelentős az ezen csoporthoz kapcsolódó kiadások számszerűsített összege, a csoport tagjai a legtöbb esetben képesek ezeket önerőből megfizetni. Ezek alapján megállapítható, hogy az ilyen típusú kampányokkal támogatott egészségi problémákkal küzdők körét az alacsony jövedelműek és legtöbbször a visszamaradottabb régiók lakói jelentik, így az egyén egészségi állapotával

⁷⁴ MATTHEW J. RENWICK, ELIAS MOSSIALOS: Crowdfunding our health: Economic risks and benefits, Social Science & Medicine, ScienceDirect 2023. 50. o.

⁷⁵ MATTHEW J. RENWICK, ELIAS MOSSIALOS: i.m. 51. o.

⁷⁶ BÍRÓ ANIKÓ ÉS PRINZ DÁNIEL: A foglalkoztatottak egészsége 117. o.

kapcsolatos szükségleteinek kielégítése mellett a kampányok ezen megjelenési formája jelentősen hozzájárul az egészségügyi esélyegyenlőség megteremtéséhez is.

Egészségügyi kezdeményezések (health initiatives): Hasonlóan nem nyereségorientált az egészségügyi kezdeményezések köre sem, mely típus magába foglalja az egészségügyi intézmények vagy jótékonyági szervezetek számára történő adománygyűjtést, a betegoktatási programokat, a betegségtudatossági kampányokat és a globális egészségügyi missziókat. Olyan nonprofit egészségügyi kezdeményezésekről van szó, amelyek nem csak egy betegségben szenvedő egyén személyes egészségügyi szükségleteinek a fedezését teszik lehetővé, hanem a szélesebb nyilvánosság vagy egy meghatározott csoport javát szolgálják. 2000-es évek eleje óta a társadalmi összefogásban érdekelt felek bevonásával több különböző, nagyszabású globális egészségügyi kezdeményezés eredményezett összehangolt választ hatékony egészségügyi beavatkozásokkal és kifejlesztett humán technológiákkal több, korábban jelentős fejtörést okozó betegségre (ld. AIDS/HIV, malária, tuberkulózis). Az egészségügyi kezdeményezések gyorsan a nemzetközi segélyezési keret szerves részévé váltak, és jelentős mértékű további pénzügyi és technikai forrásokat mozgósítottak és rendeltek célzott egészségügyi beavatkozások mellé.⁷⁷

Egészségügyi kutatás (health research) támogatása: A tudományos célú kutatások olyan felismerésekhez és innovációkhoz vezethetnek, amelyek megoldhatják az egészségügyi szektorban felmerülő rendellenességeket. Ez a tény magától értetődő, azonban pontosan ebből az okból kifolyólag töltene be az egészségügyi kutatások világszerte központi szerepet a közegészségügyben. Az egészségügyi szektorban tevékenykedő tudósok körében kialakulóban van egy tendencia, melynek értelmében az elsődlegesen nem nyereség szerzése céljából végzett kutatómunkájukhoz közvetlen módon, közösségi finanszírozási kampányokon keresztül gyűjtik adományok formájában a szükséges forrásokat, ezzel támogatva a tudományos áttöréseket az egészségtudomány, pontosabban az elhanyagolt és a még kevés esetben diagnosztizált betegségek kezelése tekintetében. Az egészségügyi, orvosi és klinikai kutatások finanszírozásának ezen megjelenési formája egyszerű és közvetlen módját jelentik annak, hogy az egyének vagy az egészségügyi kutatások támogatása iránt elhivatott szervezetek hozzájárulhassanak az egészségügyi problémák megértéséhez és azok kiküszöböléséhez, hiszen

⁷⁷ World Health Organization Maximizing Positive Synergies Collaborative Group: An assessment of interactions between global health initiatives and country health systems, Health Policy Vol 373 June 20, 2009. 2137. o.

az egészségügyben alkalmazott gyakorlat tudományos megalapozottsága kritikus fontosságú egy fejlődő társadalom életében.⁷⁸

Kereskedelmi célú egészségügyi innováció (commercial health innovation): A kereskedelmi potenciállal rendelkező innovatív egészségügyi vállalkozások tőkéhez juthatnak a befektetésen alapuló, jellemzően részvényalapú közösségi finanszírozáson keresztül. Azon for-profit egészségügyi vállalkozások tartoznak ezen körbe, amelyeknek további tőkére van szükségük a beindulásukhoz és működésükhöz. Az előző megjelenési formákkal ellentétben a kereskedelmi célú egészségügyi innovációk köre befektetési alapú közösségi finanszíroznak tekinthető, amelyeknek elsődleges célja a gyógyszerfejlesztés, terápiás innovációk, valamint komplementer és alternatív gyógyászati kezelések felgyorsítása.⁷⁹

II. 2. Medical crowdfunding Magyarországon

A 2008-ban kibontakozó gazdasági világválság után Magyarországon is megjelent a közösségi finanszírozás és az ehhez kapcsolódó platformok kezdetben még szűkös köre. A rohamosan meginduló információs technológia fejlődése, a rendelkezésre álló források szükségossége, a tőkepiacokon folyamatosan megjelenő innovációk és a külföldi példák sikere alapján érthető, hogy a szintén gazdasági zátonyra futott hazánk is miért vált olyan gyorsan nyitottá a finanszírozás ezen alternatív formája felé. A crowdfunding lehetséges típusai közül a jutalom- és részvényalapú kampányok mellett elsődlegesen az *adományalapú közösségi finanszírozás* térnyelése figyelhető meg hazánkban, az erre a célra létrejött platformokon (így például a hazánk legrégebbi és legnagyobb sikernek örvendő online felületén, a Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, vagyis a NIOK Alapítvány által üzemeltetett Adjukössze.hu adománygyűjtő platformon) leggyakrabban támogatott célok az állatvédelem, a szociális ügyek és az egészségügy köré összpontosulnak, azonban ezek mellett persze más tárgykörökben is indíthatók kampányok így többek között az egyének pénzbeli hozzájárulást várhatnak az oktatás, sport, kultúra, jogvédelem, környezetvédelem, vallás és más hasonlóan fontos és elhanyagolhatatlan témák tekintetében.⁸⁰

⁷⁸ DRUE H. BARRETT, LEONARD W. ORTMANN, NATALIE BROWN, BARBARA R. DECAUSEY, CARLA SAENZ, AND ANGUS DAWSON: Public Health Ethics: Cases Spanning the Globe; Springer Open 2016 286. o.

⁷⁹ MATTHEW J. RENWICK, ELIAS MOSSIALOS: i.m. 52. o.

⁸⁰ ZSARNÓCZKY- DULHÁZI FANNI- KOPPER BENCE- ZSARNÓCZKY MARTIN-DÁVID LÓRÁNT DÉNES: i.m. 45. o.

Mellékesen megemlíthető, hogy az egyének nagyobb csoportjától származó, kis összegben nyújtott adományoknak a közösségi finanszírozáshoz nagyon hasonló, azonban annak minden kritériumának nem megfelelő egyéb formája is létezik. Ezt testesíti meg a visegrádi országokban már bevett szokásként alkalmazott gyakorlat, melynek értelmében az adózók személyi jövedelemadójuk 1%-át felajánlhatják különböző nonprofit szervezetek részére,⁸¹ azonban fontos hangsúlyozni, hogy a megindított crowdfunding kampányok keretei között megkezdett gyűjtésekbe az szja 1%-a, mint felajánlási forma nem tartozik bele, annak ellenére, hogy hasonló célt szolgál.

Ahogy fentebb már említettük a leggyakrabban támogatott célok közé tartozik az egészségügyi kezdeményezések megvalósítása is. Ezen tény háttérében *magyar állampolgárok egészségi állapota* és a *Magyarországon működő egészségbiztosítási rendszer* sajátosságai állnak, így elsődlegesen ezeket, mint a kampányok mögött álló okokat érdemes megvizsgálnunk.

Az Unión belüli viszonylatban megállapítható, hogy Magyarországon a születéskor várható élettartam a legalacsonyabbak között található, pontosabban hazánk az ötödik legrosszabb helyet tudhatja magáénak. A szív-és érrendszeri betegségek jelentősek, a magyar lakosság tekintetében minden tíz felnőttből közel négy él krónikus betegségekkel, továbbá minden harmadik hazai halálesetet az ischaemiás szívbetegség vagy a stroke okozza. Más uniós országokhoz képest kevesebb magyar számol be arról, hogy jó egészségnek örvend: 2019-ben a felnőttek kevesebb mint 60%-a jelezte azt, hogy jó az egészségi állapota, ami elmarad az uniós átlagtól, amely megközelítőleg 70%. Magyarországon a várható élettartam tekintetében jelentősek a nemek és az iskolai végzettség szerinti egyenlőtlenségek, hiszen 30 éves korukban a legalacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező férfiak átlagosan majdnem 11 évvel kevesebbet fognak élni, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők. Bár ez a különbség az elmúlt években csökkenő tendenciát mutatott, még mindig majdnem négy évvel meghaladja az uniós átlagot. A nők esetében a várható élettartambeli különbség lényegesen kisebb, így Magyarországon ez 3,1 év, míg az EU-ban 3,4 év. Hazánkban a halálesetek mintegy fele az egészség magatartásbeli kockázati tényezőinek tulajdonítható. A táplálkozási kockázatok, a dohányzás, az alkoholfogyasztás és az országban megfigyelhető légszennyezettség mértéke

⁸¹ ADRIENN REISINGER: SZJA-felajánlás a visegrádi országokban, Társadalomkutatás Főszerkesztő: Kulcsár Kálmán, Akadémia Kiadó 2010. 28. kötet, 3. szám-szeptember 536.o.

egyőtől egyig meghaladják az uniós átlagokat, kiegészülve a mozgásszegény életmóddal, amely bár jelentős, de nem mutat kiugró eltérést az uniós viszonyokhoz képest.⁸²

Ezek fényében tehát adott egy *jelentős egészségügyi kockázatokkal rendelkező nemzet*, ahol a felbukkanó egészségügyi szükségleteket egy egyetlen egészségbiztosítási alappal rendelkező és erősen centralizált egészségügyi rendszer kívánja rendezni. Az alapot a *Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő* (NEAK) kezeli, amely 2017 óta az Emberi Erőforrások Minisztériumának közvetlen irányítása alatt áll és működik. A minisztérium kizárólagos hatáskörébe tartozik a stratégiai irányvonal meghatározása, a finanszírozás ellenőrzése, az ellátási csomag meghatározása, valamint a rendeletek kiadása és végrehajtása.⁸³ A NEAK megfogalmazása szerint „Magyarországon ma az egészségbiztosítás keretein belül, megfelelő jogosultság szerint az állampolgárok természetbeni ellátás keretében nyújtott *egészségügyi szolgáltatásokat* és pénzben nyújtott *pénzbeli ellátásokat* vehetnek igénybe”. Az egészségügyi szolgáltatások a társadalombiztosítás rendszerén belül az egészségbiztosítási ág természetbeni ellátásait jelöli, az egészségügyi szolgáltatások rendszere ennek megfelelően több különböző ellátást foglal magába. Ezen ellátások jellemzője, hogy a *biztosított* vagy az *egyes ellátásra jogosult* valamilyen szolgáltatást kap. Az egészségügyi szolgáltatások rendszere magában foglal:

- Térítésmentesen igénybe vehető ellátásokat,
- árhoz nyújtott támogatást,
- részleges térítés mellett igénybe vehető ellátásokat,
- méltányosságból igénybe vehető ellátásokat,
- illetve a külföldön történő gyógykezelés eseteit is.⁸⁴

Ez gyakorlatban azt jelenti, hogy a biztosítottak a legtöbb esetben térítésmentesen tudják igénybe venni ezeket a szolgáltatásokat, Magyarországon ezért alapvetően elmondható, hogy az egészségügyi ellátás, ide nem számítva a magánintézmények ellátásait, csaknem mindenki számára elérhető, általában plusz költség nélkül. Ami a jelentősebb megterhelést okozzák azok a gyógyszerköltségek, az egyéb gyógyászati segédeszközök árai, illetve a speciális, nagyon költséges kezelések, beavatkozások költségei, melyek ritka betegségek esetén merülnek fel. Nem közvetlen egészségügyi költségként pedig említhetők a például járóbeteg-szakellátásra, a

⁸² OECD/European Observatory on Health Systems and Policies (2021), Magyarország: Egészségügyi országprofil 2021, State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris/European Observatory on Health Systems and Policies, Brussels. 3.-7.o.

⁸³ ZSARNÓCZKY- DULHÁZI FANNI- KOPPER BENCE- ZSARNÓCZKY MARTIN-DÁVID LÓRÁNT DÉNES: i.m. 48. o.

⁸⁴ JAKAB NÓRA- MÉLYPATAKI GÁBOR- RÁCZ ZOLTÁN- SOLYMOSI-SZEKERES BERNADETT- TÓTH HILDA: Társadalombiztosítási jog ME-ÁJK Agrár- és Munkajogi Intézeti Tanszék 2023. 69. o.

fekvőbeteg-gyógyintézetbe, továbbá gyógyászati ellátásra történő utazás költségei és a bevételkiesésből származó extra pénzügyi nehézségek köre. Magyarországon az egészségügyi szektorban ezen költségek fedezésére indulnak közösségi finanszírozási kampányok, valamint gyakran merülnek fel olyan körülmények, melyek következtében kielégítetlen orvosi szükségleteik keletkeznek a pácienseknek. Ezek orvoslása érdekében egyre gyakrabban fordulnak a betegségben szenvedők a közösségi finanszírozás felé. Az EU-ban az orvosi ellátás iránti kielégítetlen igények két leggyakoribb oka az eddigi statisztikák szerint 2023-ban a várólista, illetve a túl drága ellátás volt⁸⁵, mely tényezők hazánkban is megfigyelhetők.

A Magyarországon indítható egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozási kampányok szintén osztoznak a már korábbiakban ismertetett crowdfunding kezdeményezéseket jellemző erősségekben és bennük rejlő lehetőségekben, azonban fontos kiemelni azok gyengeségeit és a potenciális veszélyeket. A nemzetközi akcióknál bemutatott hátrányokon túl a hazánkban indított kampányok további gyengesége, hogy a *magyar nyelv leszűkíti a potenciális adományozó tömeg nagyságát*, kivéve, ha az adott kezdeményezés célja éppen a nemzetközi tömeg elérése érdekében lefordításra kerül valamely világnyelvre. A medical crowdfunding kampányok pozitívan hatnak az egészségügy mellett az adott állam gazdaságára, jelenlétükkel egyfajta *érzékenyítésre és egészségügyi felvilágosításra* adnak lehetőséget, melyek nem csak az unióban, hanem hazánkban is periférián kívül ragadt célkitűzések közé tartoznak. Továbbá, az *egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés egyenlőbbé válása* indulhat meg általa, azonban nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy ezekért az előnyökért a betegek milyen árat fizetnek. A betegeket gyakran eszközként használják fel a cél elérése érdekében, egyes esetekben megfigyelhető a részükről történő *önkéntesség, beleegyezés részleges vagy teljes hiánya, a páciens kívánságainak figyelmen kívül hagyása*. A szenzitív egészségügyi adatok megosztása és egyéb etikai vonatkozású negativitások is megvalósulhatnak. Továbbá olyan segítségkérések is megjelenhetnek mind a hazai, mind pedig a nemzetközi platformokon, ahol *eltúlzott vagy nem valós indokokkal* indított a pénzadománygyűjtésekkel tévesztik meg az adományozók körét, így tehát például meghamisított egészségügyi dokumentációra hivatkozva, vagy egészségügyi szempontból értelmetlen kezelésre történő gyűjtéssel.⁸⁶

A crowdfunding általánosságban vett három szereplőjéhez, tehát a projektgazdához, a befektetőhöz és a közösségi finanszírozási szolgáltatóhoz képest a medical crowdfunding

⁸⁵ Eurostat Statistics Explained: Unmet health care needs statistics, Statistics Explained 2024. 3. o.

⁸⁶ ZSARNÓCZKY- DULHÁZI FANNI- KOPPER BENCE- ZSARNÓCZKY MARTIN-DÁVID LÓRÁNT DÉNES: i.m. 49. o.

esetében a *betegek* speciális helyzetben vannak, hiszen a kampányaik sok esetben csak akkor érhetik el a kívánt eredményt és nyerhetnek általa az egészségügyi szükségleteikhez szükséges anyagi fedezetet, ha arcukat, nevüket, legfőltettebb magánéletüket, a betegségükkel kapcsolatos körülményeket és további szenzitív adatokat ország világ előtt megosztanak, ezzel kiszolgáltatva magukat és az általuk képviselt ügyet embertársaiknak. Kérdés, hogy mi a garancia ezen személyek jogainak védelmére és arra, hogy az összegyűlt adományok valóban az érintett beteghez fognak eljutni. A válasz mindkét esetben a platformok jogszerű működésében rejlik, hiszen, ha a közösségi finanszírozási szolgáltatók megfelelően elvégzik átvilágítási és ellenőrzési kötelezettségeiket, valamint a rájuk bízott adatokat az adatkezelési szabályaiknak megfelelően kezelik, akkor a kampányok célja a betegek érdekeinek szem előtt tartásával maradéktalanul érvényesülhet.

Példaként szolgálnak a fentebb már említett NIOK Alapítvány jogszabályoknak megfelelő módon, az Adjukossze.hu oldalán közzétett Általános Szerződési Feltételeiben olvasható passzusok:

- Az Adjukossze.hu oldalán csak a valós és átláthatóan működő, az oldalon előzetesen regisztrált szervezetek kezdeményezését támogatják. Adománygyűjtés feltöltésére kizárólag a rendszerben regisztrált szervezet jogosult.
- Az ott adományt gyűjtő szervezetek adatait az Országos Bírószági Hivatal civil szervezeti névjegyzékében, a vallási közösségeket pedig a közhiteles nyilvántartásban ellenőrzik.
- Azok a szervezetek, melyekkel korábban vagy jelenleg átláthatósági problémák merülnek fel nem indíthatnak adománygyűjtést az oldalon.
- Az adománygyűjtést megelőzően a szervezetek alapos, de nem teljeskörű átvilágításon esnek át.
- Az adományozó könnyen meggyőződhet a kezdeményezések megvalósulásáról, hiszen a projekt befejezése után elolvashatja az adománygyűjtést végző szervezet beszámolóját, melyet a beszámolási kötelezettsége értelmében köteles elkészíteni.
- A szolgáltató szükség esetén rendszeresen felszólítja a szervezetet, és mindent megtesz annak érdekében, hogy a beszámoló felkerüljön az oldalra.
- A szervezet kötelezettséget vállal arra, hogy közösségi adománygyűjtés esetén az általa vállalt időben, de legfeljebb 6 hónapon belül megvalósítja a projektjét, és a megvalósításról a honlapon beszámol a megvalósítást követő 1 hónapon belül.

Amennyiben a szervezet elmulasztja nyilvánosságra hozni a beszámolót, nem jogosult újabb közösségi adománygyűjtést feltölteni a honlapra.

Mindezek érvényesülésével a közösségi finanszírozási szolgáltatást nyújtó platformok biztosítják, hogy a kezdeményezések által megszerzett források ott kerüljenek felhasználásra, ahova azokat elsődlegesen szánták, mindeközben felelősséget vállalnak azért, hogy a betegek a lehető legkevesebb kellemetlenségnek legyenek kitéve.⁸⁷

A medical crowdfunding rengeteg, az egyénekre és az egészségügyi ellátórendszerre is pozitív hatást gyakorló lehetőséget hordoz magában, azonban fontos hangsúlyozni a vizsgált finanszírozási forma *kiegészítő*, illetve *járulékos jellegét*. Véleményem szerint minden esetben egy már működő egészségbiztosítási rendszer mellett tudja a legjobban kifejteni a hatását, hiszen egy létező egészségbiztosítási rendszer hiányosságait könnyebben képes pótolni, azonban annak létét teljes egészében nem tudja helyettesíteni. Nem szabad az egészségügyi rendszer kudarcának jeleként vélekedni róla, hiszen annak ellenére, hogy a rendszer esetleges hibái, az ellátáshoz való hozzáférés akadályai és a rendelkezésre álló szolgáltatások véges köre hívták életre a crowdfunding ezen formáját, azonban a célja nem az, hogy a meglévő egészségbiztosítási rendszerrel versenyezzen, hanem hogy azt kiegészítve megoldást jelentsen a fennálló problémákra mindaddig, amíg az ellátórendszer saját hiányosságait nem tudja hosszútávon rendezni. A közösségi finanszírozási platformok használatának figyelemmel kísérésével azonosíthatók azok a szakpolitikai hiányosságokat és a kielégítetlen alapvető egészségügyi szükségleteket, amelyek az egyéneket e platformok használatára ösztönzik, ezzel egyben rávilágít az adott problémára, valamint lehetőséget és időt biztosít azok egészségbiztosítási rendszer által történő kiküszöbölésére is, hiszen az elsődleges cél a betegek gondozása, az egészségügyi rendszer feladatainak ellátása és jövőbeli működésének biztosítása.

⁸⁷ Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány Általános Szerződési Feltételei (elérhető: <https://adjukossze.hu/aszf>)

Záró gondolatok

Ezen dolgozat megírásának elsődleges célja a korábbi pénzügyi jogi tanulmányaimon túlmutató de figyelmemet felkeltő téma mélyebb, átfogóbb és sokkal inkább tudományos igényű vizsgálata volt, mely kiterjedt tudományos gondolkodásom fejlesztésére is. A dolgozatomat olyan szerkezeti elemekből és oly módon építettem fel, hogy az alkalmas legyen a téma alapjának tekinthető fogalmaktól kezdve egészen a már sokkal speciálisabb szabályok megértésére is, melyek esetében még az esetlegesen kiaknázatlan részek feltárására irányuló kutatómunkát jövőbeli célomként tűztem ki.

Dolgozatom egyik legfőbb részét a közösségi finanszírozás rendszertanának felállítása, valamint a csekély számú jogforrással rendelkező és még gyerekcipőben járó jogi szabályozásának bemutatása alkotta, hiszen egy új keletű jogterület megismerése elsősorban az ahhoz szükséges tudásanyag megszerzése által lehetséges. Dolgozatomban részletesen foglalkoztam a crowdfunding fogalmi meghatározásával, típusaival, az előnyeivel és a benne rejlő kockázatokkal, valamint az utóbbiak kezelésére szolgáló kockázatsökkentés körében ismertetett intézkedésekkel. A bemutatott finanszírozási forma tekintetében felmerülő szabályozási igény körében legfontosabbnak az amerikai JOBS Act és az Európai Unió szabályozási törekvések bemutatását tartottam. A személyes véleményem szerint legizgalmasabb egységet mindenképpen az egészségügyi kiadásokra létrehozott közösségi finanszírozással kapcsolatban felvázolt passzusok képezik, melyekben az egészségügyi rendszert érintő leterheltséget és nehézségeket nem elbagatellizálva tettem kísérletet az egészségbiztosítási rendszerünket kiegészítő finanszírozási formát érintő kérdések megválaszolására, ismertetve a medical crowdfunding megjelenésének hátterében álló gazdasági és társadalmi okokat, valamint az egészségügyi szektorban indítható kampányok típusait, nem elhanyagolva az érintett témával kapcsolatos hazai kitekintést sem.

Az innováció, a vállalkozások növekedési igényei, a technológiai fejlődés és a tömegek egyre demokratikusabbá váló tőkepiaci szerepe lehetővé tette a finanszírozási formák új fajtájának megjelenését, ahol a finanszírozók többek között társadalmi előnyök megszerzésére törekszenek az internetes platformokon keresztül történő forráselosztás révén. Az elmúlt években a crowdfunding világszerte dinamikusan növekvő finanszírozási formává vált, ez a növekedés pedig az elkövetkezendő években is folytatódni fog, mely növekedés további elméleti és gyakorlati kérdéseket fog felvetni, amelyek megválaszolása jövőbeni kutatómunkák hosszú sorának tárgyát fogják képezni.

Irodalomjegyzék

Felhasznált szakirodalom

- Adrienn Reisinger: SZJA-felajánlás a visegrádi országokban, Társadalomkutatás Főszerkesztő: Kulcsár Kálmán, Akadémia Kiadó 2010. 28. kötet, 3. szám-szeptember
- Ágnes Lublóy: Medical crowdfunding in a healthcare system with universal coverage: an exploratory study BMC Public Health 2020. (Letöltve: 2024.11.09.)
- A magyar nyelv értelmező szótára, szerkesztette: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete; Akadémia Kiadó, első kiadás
- Bethlendi András - Végh Richárd: Közösségi finanszírozás – valós lehetőség-e a hazai kisvállalatok számára? Hitelintézeti szemle 2014. (Letöltve: 2024.09.28.)
- Bíró Anikó és Prinz Dániel: A foglalkoztatottak egészsége (Letöltve: 2024.11.12.)
- Drue H. Barrett, Leonard W. Ortmann, Natalie Brown, Barbara R. DeCausey, Carla Saenz, and Angus Dawson: Public Health Ethics: Cases Spanning the Globe; Springer Open 2016. (Letöltve: 2024.11.12.)
- ESF crowdfunding manual: Kivonat A Crowdsourcing című kézikönyvből; Compet-Terra 2016. (Letöltve: 2024.09.28.)
- European Banking Authority: Opinion of the European Banking Authority on lending-based crowdfunding 2015/03. (Letöltve: 2024.10.26.)
- Európai Bizottság: Útmutató a közösségi finanszírozáshoz, Kiadóhivatal 2015. (Letöltve: 2024.09.28.)
- Európai Parlament: A pénzügyi válság alapfogalmai kezdőknek (Letöltve: 2024.09.28)
- European Commission: Communication on crowdfunding in the European Union - Frequently Asked Questions Brussels, 27 March 2014. (Letöltve: 2024.10.30.)
- Eurostat Statistics Explained: Unmet health care needs statistics, Statistics Explained 2024. (Letöltve: 2024.11.13.)
- Gábossy Ákos: Újabb irányzatok a közösségi finanszírozásban; Pénzügyi Szemle 2016/4. (Letöltve: 2024.10.24.)
- Garaj Erika, Novák Tamás: Az egészségügy finanszírozása és főbb gazdasági módszerei, Akadémia Kiadó 2020.
- Helen K. Liu: The wisdom of the crowd A new typology for crowdsourcing, Arts & Humanities (Letöltve: 2024.09.29.)

- Horváth András: Hogyan szolgálja a közösségi finanszírozás a fenntarthatóságot? A kriptovaluták szerepe a fenntartható gazdaságban- XVI. Soproni Pénzügyi Napok Konferenciakötet, Soproni Egyetem Kiadó Sopron, 2022. (Letöltve: 2024.09.28.)
- Jakab Nóra Mélypataki Gábor Rácz Zoltán Solymosi-Szekeres Bernadett Tóth Hilda: Társadalombiztosítási jog ME-ÁJK Agrár- és Munkajogi Intézeti Tanszék 2023. (Letöltve: 2024.11.13.)
- Juhász Zita: A közösségi finanszírozás csoportalakító szerepe Gazdaság, Társadalom V. Társadalmi csoportok jövője Szerkesztette: Tóth Attiláné Arisztotelész Bt. 2018. (Leöltve: 2024.09.28.)
- Kuti Mónika – Hornyák Miklós: A technológiai közösségi finanszírozás trendjei, Külgazdaság, LXI. évf., 2017. május-június (Letöltve: 2024.09.28)
- Márkus Mónika: Mérlegen a hazai start-upok, Logisztika-Informatika-Menedzsment Nemzetközi Tudományos Konferencia BGE GTK. Zalaegerszeg 2016. (Letöltve: 2024.10.26.)
- Matthew J. Renwick, Elias Mossialos: Crowdfunding our health: Economic risks and benefits, Social Science & Medicine, ScienceDirect 2023. (Letöltve: 2024.11.07.)
- Mónika Kuti- Gábor Madarász: Crowdfunding; Public Finance Quarterly 2014/3. (Letöltve: 2024.10.24.)
- OECD/European Observatory on Health Systems and Policies (2021), Magyarország: Egészségügyi országprofil 2021, State of Health in the EU, OECD Publishing, Paris/European Observatory on Health Systems and Policies, Brussels. (Letöltve: 2024.11.13.)
- Ron Kitchens and Phillip D. Torrence: The JOBS Act – Crowdfunding and beyond; Economic Development Journal Volume 11 / Number 4 / Fall 2012. (Letöltve: 2024.10.31.)
- Shen Yang, Xiwang Ke, Cheng Cheng: A matter of life and death: The power of personal networks for medical crowdfunding performance, Social Science & Medicine-ScienceDirect 2023. (Letöltve: 2024.11.07.)
- Susana Bernardino and J. Freitas Santos: Crowdfunding: An Exploratory Study on Knowledge, Benefits and Barriers Perceived by Young Potential Entrepreneurs; Journal of Risk and Financial Managament 2020. (Letöltve: 2024.10.25.)

- The World Bank: Crowdfunding's Potential for the Developing World; Information for Development Program Washington DC. 2013. (Letöltve: 2024.09.28.)
- World Health Organization Maximizing Positive Synergies Collaborative Group: An assessment of interactions between global health initiatives and country health systems, Health Policy Vol 373 June 20, 2009. (Letöltve: 2024.11.12.)
- Zsarnóczy- Dulházi Fanni- Kopper Bence- Zsarnóczy Martin-Dávid Lóránt Dénes: A közösségi finanszírozás helye és szerepe a mai társadalmakban, különös tekintettel hazánkra és az egészségügyi kiadásokra; Civil Szemle 2022/1. (Letöltve: 2024.09.28)

Hivatkozott jogszabályok

- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 1781/2006/EK rendelete a pénzáttalásokat kísérő megbízási adatokról
- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 1257/2012/EU rendelete az egységes szabadalmi oltalom létrehozásának területén megvalósítandó megerősített együttműködés végrehajtásáról
- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2000/31/EK irányelve a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól
- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2015/849 irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről
- Az Európai Parlament és Tanács 2020/1503 (EU) rendelete az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról
- One Hundred Twelfth Congress of the United States of America- Jumpstart Our Business Startups Act H.R.3606

Felhasznált internetes források

- Európai Bizottság: Javaslat Az Európai Parlament és Tanács rendelete az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról, Brüsszel 2018. 03.08
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0113>)
- European Commission: Crowdfunding, What the EU is doing and why
(https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/financial-markets/crowdfunding_en)

- Gabe Alpert: Jumpstart Our Business Startups (JOBS) Act Overview 2022.
(<https://www.investopedia.com/terms/j/jumpstart-our-business-startups-act-jobs.asp>)
- Marshall Hargrave: Crowdsourcing: Definition, How It Works, Types, and Examples
(<https://www.investopedia.com/terms/c/crowdsourcing.asp>)
- Merkovity Norbert: Barack Obama elnöki kampányának sajátosságai
(https://mediakutato.hu/cikk/2009_01_tavaszi/08_obama_elnoki_kampanya)
- Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány Általános Szerződési Feltételei
(https://adjukossze.hu/aszf#_Toc57134631)
- Shaista Wasiuzzaman, Chong Lee Lee, Ong Hway Boon, Hemalatha Pannir Chelvam:
Examination of the Motivations for Equity-Based Crowdfunding in an Emerging
Market
(https://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0718-18762021000200105&script=sci_arttext)